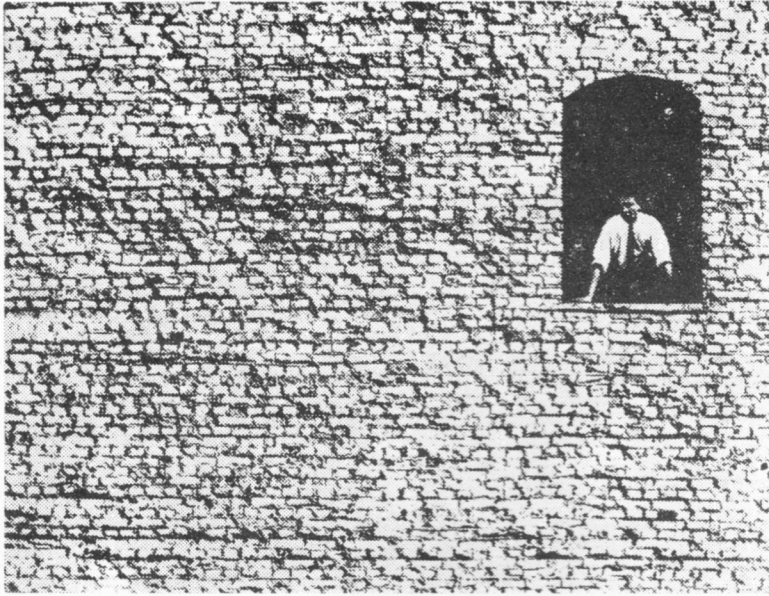

KANSA TAISTELI

- miehet kertovat

N:o 4 1959

Ette ole yksin

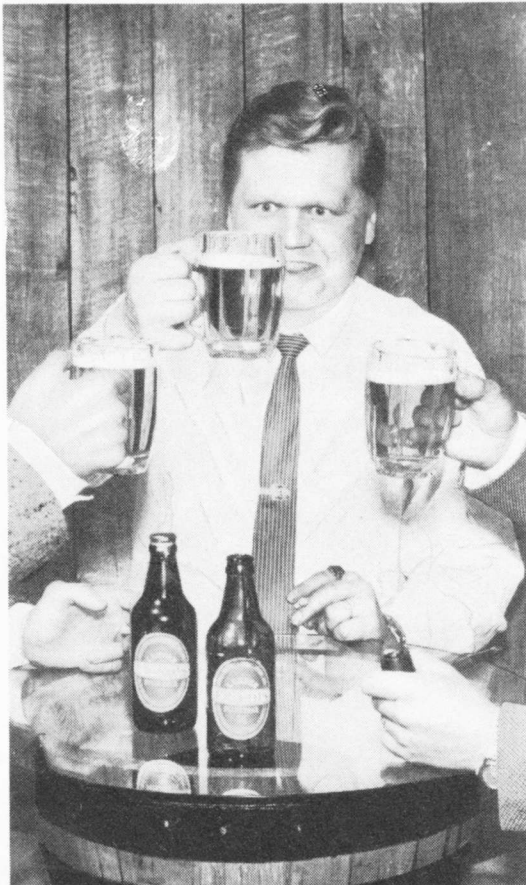
Ette edes tilikauden viimeisinä päivinä. Yhdyspankki on aina turvallisena tukena, kun noudatatte PALKKA PANKKIIN-menetelmää.

Kokeilkaa Tekin — jätätte tilipussista rahaa taskuunne ainoastaan välttämättömiin menoihin ja viette loput tilille Yhdyspankkiin. Sieltä nostatte rahaa vain sitä mukaa kuin uusia menoja ilmaantuu. Näin jäävät kaikki toisarvoiset menot itsestään pois, rahanne riittävät ja kasvavat vieläpä korkoakin. PALKKA PANKKIIN-menetelmä on tervehtänyt jo monen raha-asiat — miksi ei Teidänkin?

YHDYSPANKKI

Kannattaa kokeilla PALKKA PANKKIIN-menetelmää — siitähän ei aiheudu lainkaan vaivaa ja sen avulla poistatte helposti rahattomuuden ja yksinäisyyden tunteen!

Joo-o,
*niin se on pojat –
tämä niin sanottu*

LAHDEN SININEN

*on tosiaan kevyttä,
saksalaistyyppistä olutta!*

*) Ja nimenomaan pilsnerolutta, sillä sana pilsner tulee kaupungista Pilsen, jossa baijerilainen panimomestari aloitti tämän vaalean ja kevyen oluttyypin valmistuksen. Näin syntyi käsite pilsener, joka sitten lyhentyi pilsneriksi.

Ei oo Lahden voittanutta ...

KANSA TAISTELI – miehet kertovat KERTOMUKSIA SOTIEMME TAPAHTUMISTA

PÄÄTOIMITTAJA: Kenraaliluutnantti A. Bliick. TOIMITUSKUNTA: Puheenjohtaja kenraaliluutnantti K. L. Oesch, jäsenet kenraalimajuri R. Lagus, kontra-amiraali S. Sundman, eversti L. Harvila, eversti B. Ikonen, eversti E. Kuussaari, eversti G. Magnusson, eversti Valo Nihtilä, eversti U. A. Tähtinen, varatuomari Julius Lagus, ylivääpeli G. Lehti. TOIMITUS: Päätoimittaja Munkkiniemi, Dosentintie 2, puh. 48 20 50, toimittajat Simonk. 12 A 4, puh. 66 26 96. KONTTORI: Helsinki, Korkeavuorenk. 28. Puhelimit: tilaukset 19367, levikinhuolto 62 22 71. Postisiirtotili n:o 94941. KUSTANTAJAT: Sanoma Osakeyhtiö ja Sotamuisto-yhdistys ry.

ILMESTYY VUONNA 1959 12 NUMEROA, JOISTA 2 KAKSOISNUMERONA. TILAUSHINTA 600 MK

VEIKKO MOILANEN

MYÖ EI LÄHETÄ TAPPELEMATTA

Räjähdysten väliä ei enää erottanut. Metsä oli yhtenä huumaavana pauhuna. Puuntynvät näyttivät kohoavan juurineen maasta, putosivat ja nousivat jälleen silppuna ylös kiehvasta maasta. Tunsin tukehtuvani rotulin katkuun ja savuun maan palaessa allani. En tuntenut palohaavoja käsissäni. Ne olivat pikkuseikkoja. Nyt minua tarvittiin tuolla edessä. Jumala suojelkoon minua pääsemään tovereitteni luo.

VENÄLÄISTEN suurhyökkäyksen alkaessa Karjalan kannaksella kesällä 1944 olin Ohtan lohkolla tukikohta "Polassa" 7 km Rajajoesta itään kuuluen JR 7:n 14.Tyk.K:n IV joukkueeseen.

Vihollisen lentolaivuudet kantoivat pommikuormia usean vuorokauden ajan ylitsemme ja kaatoivat ne jonnekin rannikkolohkoille. Osattomiksi emme mekään sentään jääneet, sillä varovaisen arvion mukaan Ohtan lohkolle ampui vihollinen tykistöllään noin 15.000 kranaattia melkein yhtenä tuli-iskuna.

Olin juuri komppanianpäällikön, kapteeni Laamasen puhuttelussa hänen komentopaikallaan, kun alkoi jyristä. Kiireen vilkkaa lähdin juoksemaan tukikohtaani, joka oli noin kilometrin päässä. En uskonut pääseväni perille, mutta yrittää täytyi, koska nyt saattaa olla siellä tarpeen joka ainoa mies. Kaiken kokoista ammusta räjähteli jo ennestään silpoutuneessa metsässä, jonka läpi minun oli mentävä. Olin kulkenut saman matkan vuosien kuluessa

useita kertoja, joskus kovassakin keskityksessä, mutta tämä löi entiset "ennätykset".

Tukilinjalla suojauduin erääseen panssarikupuun, mutta siellä vasta olo tuntui kammottavalta. Kupu huojuu ja helähteli ammusten osuessa lähelle, ja niitä oli joukossa järeitäkin. Mutta oli jatkettava — ei tännekään auttanut jäädä elävänä hautautumaan. Syöksyin — ryömin — juoksin — löin maihin ja taas juoksin. Räjähdysten väliä ei enää eroittanut, metsä oli yhtenä huumaavana pauhuna, puuntynvät näyttivät kohoavan juurineen maasta, putosivat ja nousivat jälleen silppuna ylös kiehvasta maasta. Tunsin tukehtuvani rotulin katkuun ja savuun maan palaessa allani, en tuntenut palohaavoja käsissäni, ne olivat pikkuseikkoja. Nyt minua tarvittiin tuolla edessä. Jumala suojelkoon minua pääsemään tovereitteni luo!

Uupuneena ja huumaantuneena pääsin kuin pääsinkin "Polaan". Siellä toverini olivatkin jo liike-

Pst-tykki torijunta-asemissa

kannalla, sillä jotain suurempaa oli nyt "naapurilla" tekeillä. Valmistauduimme ottamaan vastaan jo kauan uhkaillutta Puna-armeijaa. "Lähtekää taikka teidät ajetaan!" — rintaman yli kuultu huuto. Näyttää tottuvan käytännössä. Olimme tämän kyllä aavistaneet jo pitemmän ajan.

45 millin panssarintorjuntatykkimme oli uudessa vaihtoasemassa muutaman kymmenen metriä taempana, mutta yhdyshautaa ei ollut vielä. Päätin mennä katsomaan onko "piiska" ehjänä. Juoksin kyyryssä ja olin jo lähellä kaivantoa, kun pääni päällä kuului suhinaa — nyt tuli kohdalle — en ehtinyt — näkivät, halvatut, lähtöni. Kranaatinheittimen "kranuja" alkoi tippua lähelleni — heittäydyin maahan salamana ja makasin hetken liikkumatta kasvot maahan painettuna, mutta ei, keskitys ei näyttänyt loppuvan. Sain äkkiä elämänhalun, kierittelin eteenpäin "kranun" kuoppia hyväksi käyttäen. Joskus ilmanpaine heitteli minua — jos eivät päiväni ole täydet, niin selviän tästäkin. Olin jo lähellä tukikasaa, joka oli ajettu uutta korsua varten, makasin tukin vieressä, kun ammus putosi tukin toiselle puolelle ja heitti sen päälleni. Sain tukin kieritettyä

syryään ja syöksyin suin päin kaivantoon sekä painauduin sen nurkkaan suojaan. Hetken vielä riehuttuaan keskitys lakkasi — ja — minä — jäin — elämään, ja "piiskakin" oli ehjänä. Näytin merkkiä tovereilleni, että kaikki oli hyvin, vaikka hekin luulivat minun silpoutuneen riekaleiksi.

Sanontamme, että sota ei lopu koskaan, näytti nyt menettävän "kurssinsa". Oikealta kuuluva "rumpu-tuli" tuntui kammottavalta — mahdotonta oli siellä kenenkään säilyä elävänä!

Olimme vuosien varrella turtuneet kaikkeen, jopa kuoleman pelkoonkin. — Sama se, milloin sattuu, sattuu se joskus kumminkin hengen paikalle, sittenpäähän on kaikki ohii —.

Ei ollut joukossamme montakaan miestä, joka ei olisi käynyt "ihmiskorjaamolla" — sotasairaalassa.

Odottelimme tilanteen kehitystä vanhaan, tuttuun tapaan, niin kuin jo olimme odotelleet vuosikausia tällä samalla lohkolla ja "maanneet", niin kuin kotirintamalla kuului olleen iskulauseena. Mutta makaamisemme oli "koiran unta". Tuumailimme omia arvelujamme nyt: "Suopas nähä, mitä tästä tulloo, kun se näin pirusti röykyttää —. Kyllä

maar tässä tulee kuumat paikat —. Mää tiijä, mitä ne juonivat, lienee hämäystä koko touhu —.”

Puhelin oli korsussa mykkänä, tapsit ovat tuhannen nuuskana, ei kannata edes lähteä vikapartioon — mitä hels . . . , siellähän tulee ajomies etuvaunu hevosen perässä — nyt on jotain tapahtunut muualla —!

Tuli käsky irroittautua ja mahdollisimman huomaamatta — marssittava Termolaan —. Tämä tuntui uskomattomalta ja pahaa ennustavalta, mutta se oli kuitenkin tervetullutta vaihtelua tähän turuttavaan tylsyyteen.

Sumu laskeutui parahiksi Ohtan aukealle lähemmäksi suojaamaan, se ikään kuin levitti siunavaan vaippansa ylitsemme.

— Saas' nährä, kuinka kauan "Iipat" ovat tietämättömiä lähdistämme —! Kyllä niillä naama venähtää, kun eivät löydä ristinsielua —. Hyvästi siis sinä viheliäinen korsumme lutikkoinesi ja täinesi, rottinesi ja hiirinesi, hämäryyksinesi ja kuolemanvaaroinesi! Nyt me pojat jätämme sinut sen haltuun, joka on pitänyt meitä silmätikkunaan!

Irtaannuimme 10.6. kello 21.

Outo tunne rinnoissamme marssimme tutuksi käynyttä kivitietä Termolaan Rajajoen varteen, jossa oli muitakin komppaniamme tykkijoukkueita. Sinne oli jätettävä nyt "Panssarhovit" ja "Tyrjänninat" muistuttamaan poikiemme utteruudesta. Yön aikana vetäydyimme portaittain Hartosiin, jossa olimme vähällä tupsahtaa vihollisen kanssa vastakkain. Yön majailimme puhdetyökeskuksessa, jossa oli vielä kippoa, harjaa ja kaikenlaista kaukaloa.

Vihollinen oli murtautunut Vaskisavotan lohokolla ja majuri Kuvajan pataljoona oli hädin tuskin selvinnyt joutumasta saarroksiin Kaljalassa. Hartosten joukot olivat nyt majuri Kuvajan komennossa, miehen, jota olin oppinut kunnioittamaan ja johon pataljoonineen luotin kuin muuriin.

Aamulla saimme käskyn lähteä talosta, se pantiin palamaan. Vihollinen rynnisti Hartosiin suurella voimalla Kaljalasta päin ja käytti apunaan raskaita panssarivaunuja, joihin ei komppaniamme pienikaliperiset pst-tykit pystyneet. Erään 37 millin tykin ajoivat vaunullaan luttuun, miehet hädin tuskin pelastuivat. Komppaniamme nuori lähitorjuntamies Aijälä osoittautui rautahermoiseksi mieheksi. Hän tuhosi erään vaunun kasapanoksella.

Täällä ilmestyivät näyttämölle myös vihollisen kauhua herättävät maataistelulentokoneet. Nuo surmanlinnut pyyhkivät ylhäältä käsin koivikkoa, jossa olimme muka suojassa. Ne tikkasivat pikatykeillään ja konekivääreillään maata, jossa rähmötimme kuolemaan tuomittuina. Eräskin ammus suhahti niin läheltä päätäni, että ilmavirta lämmitti poskeani. Mutta "noutaja" ei vielä kuitenkaan ottanut. Luulivat kai toimittaneensa meidät manalaan, koska lensivät pois.

Viholliset rynnistivät jo kyläaukealle, ja me ryhdyimme puolestamme torjumaan käyttäen tykeissämme sirpaleammuksia, joilla näyttikin olevan ytimekäs vaikutus. Meikäläisten kesken syntyi kuitenkin hiukan ruuhkaa, jota kapteeni Laamanen selvitteli jämerällä äänellään suojaan varsinkin ilma-

vaaralta. Suopellossa vietetyn yön jälkeen tuli käsky siirtyä Kekrolan kautta Seppälän kylään, jossa tilanne oli kuulemma sekava. Rykmentissämme oli vielä tallella se järkkymätön yhteenkuuluvaisuuden henki, jonka eversti Kemppi alkuaan jo hyökkäysvaiheen aikana loi ja jota everstilutnantti Ehrnrooth edelleen kehitti asemasodan aikana.

Kekrolassa viivyimme joitakin tunteja ja ihmettelimme, mikä mahtoi olla syynä siihen, kun ei koko hommasta tuntunut täällä tulevan sen selvempää. Tuntuu kuin meitä olisi tässä pidetty vain vihollisen tykistön ja lentokoneiden maalitauluna. Taitaa olla Kekrolan upseerikerhoa vaikea jättää.

Neljäs panssarintorjuntatykkijoukkue, jonka johon allekirjoittanut määrättiin kolmesta pienestä natsastaan huolimatta, lähti nyt kohti Seppälän kylää, muistaakseni 12.6. aamulla aikaisin. Lähestyimme kylää avorivistönä tien kahta puolta, tykkihevokset tykkeineen ja ampujineen hiukan taempana, mutta toimintavalmiina. Emme tietenkään, minkä puskan takaa vihollinen saattoi avata tulen, ja silloin oli toimittava nopeasti, kuten aina ennenkin.

Hiivimme ja tarkkailimme joka puunjuurta ja mätästä. Ilmassa väreili jännityksen tuntua — jotain salaperäistä tässä oli —. Vihollinen ei antanut merkkiä itsestään, vaikka tiedettiin sen olevan lähellä. Mutta aukean laitaan ehdittyä juonet paljastuivat. Yhtäkkiä rupesi satamaan kranaatteja, ja vihollinen aloitti hyökkäyksen vasemmalta. — Ahaa! Motittamisen meininki! Mutta sielläpä olikin tulinen vastaanotto.

Jääkärijoukkue pani kovan eteen ja työnsi vastaiskullaan tunkeilijat takaisin. Konepistoolien rätinä villien huutojen kaikuessa pani "Iivot" pötkimään pakoon.

Laitoimme molemmat tykit nopeasti ampumakuntoon ja lähdimme työntämään tietä myöten niitä aukealle mäen harjanteelle, jossa oli talo. Jääkärit kuuluivat ajavan vasemmalla pellon laidassa vielä perääntyviä vihollisia, jotka yhä tulittivat aukealle. Kyyryssä kilpien suojassa saavuimme harjanteelle ja jäimme aseisiin. Jääkärien eteneminen pysähtyi, vihollisella tuntui olleen lisävoimia. Oikealla puolellamme harjanteella näytti olevan tuntemattoman porukan miehiä. Upseereista oli sielläkin puute, näin vain aliupeereita johtajatehtävissä, mutta väliäkös hällä. Sillä hetkellä emme aavistaneet, että pian joutuisimme hirveään taistelun pyörteeseen, jossa venäläiset sotilaat esittivät verratonta uljuutta ja kuoleman halveksuntaa. Siinä meidän tykkijoukkueemme myös osoittautui vielä kerran olevan tehtäviensä tasalla.

Edessämme aukesi noin sadan metrin levyinen alaspäin viettävä peltoaukea, jonka takana metsän laidassa oli riihi. Oikealle näkyi aukeaa useita satoja metrejä. ja siellä oli useita taloja kauempana. Tykit olivat asemassa vierekkäin rakennusten oikealla puolella ampumasuuntana metsän reuna. Oikealla vieressämme oli konekivääri ampujineen ja siitä oikealle muutamia jalkaväkimiehiä. Jos muistan oikein, tykeillä toimi seuraavat miehet: alikersantti Arne Heino eli "Pintta" ensimmäisen tykin johtajana, tykkimiehet Manninen, Korhonen, Tik-

Pst-tykki saalista käyttämässä

kanen Väinö, Paasonen ja Viitala. Toisessa tykissä olivat alikersantti Virtanen sekä Jussila, Harjunpää, Tikkanen Martti, Ikonen ja Viitanen. Kersantti Juva oli joukkueen varajohtajana. Jos joku jäi mainitsematta, niin suokoon anteeksi. Jokainen mukana ollut mies täytti joka tapauksessa paikkansa ilman pienintäkään vilppiä. Kuuluimme yhteen, olimme enemmän kuin veljekset. Alituinen vaaranalaisuus ja kaikki muukin yhteinen sekä kaikilla samanlainen elämä liittivät meidät yhteen katkaumattomin sitein.

Makasimme asemissa ruohikossa. Kaunis kesäaamu kultasi maisemat, mutta sitä ei liioin huomattu, koska nyt olivat tärkeämmät ja vakavammat asiat kyseessä. Nyt tuijotti jokainen silmäpari pelon taakse. Odotimme "vastapelurien" ilmestymistä metsän reunaan, sillä liikehtimistä kuului jatkuvasti kauempana.

Tuossa niemekkeessä näkyi liikettä! Tuolla ja vähän sivummalla! Olihan noita tuossa ihan edessäkin! Voi jukra, ovatpa päässeet lähelle huomaamattamme. No, kun niillä on niin ruohonväriset kampeet. Ovatko nuo niin uskalikkoja, että yrittävät tulla tuosta aukean yli suoraan keskellä kirkasta päivää? No, mikäs sen tietää — eiväthän ne pelkää juuttaat mitään, ja nehän ovat jo päässeet voiton-

hurmaan! — Jos eivät murskaa meitä tähän tykistöllään tai niillä kirotuilla "maanviljelyskoneillaan", niin ei tässä vielä hätää ole. Liikuntasodan hyvänä puolena onkin, ettei tykistö ehdi aina hyökkääjän puolelta esittäytymään. Niitä on kuitenkin niin paljon enemmän kuin meitä, että jos ne toisinaan yrittävät, niin kuinkahan käy.

Tuijotimme yhä vaan silmät tapillaan, ja jännitys nousi nousemistaan. — Mitä hittoa ne meinaavat — tämä odottaminen käy hermoille, sanoi Pintta, odottavat kai panssarivaunuja avaamaan tietä. Mutta jo kuului. Fif — fif — fiuf — prrr — Oho! Katso saakeli — pikakivääri tuossa niemekkeessä. Ampui nähtävästi koesarjan tunnustellakseen meidän sijaintiamme. Taas! Tuossa välähtivät piipun suuliekit! Pitäisikö tehdä siitä nuuskaa! Ei helkkarissa paljasteta itseämme, sitä se haluaisikin. Järjestetään niille yllätys, jospa se paremmin tepsiisi. Piu — piu — piu, muutamata kiväärin laukaukset rikkoivat ilmaa, mutta me pojat oltiin vain hiljaa. Ruskeanvihreitä olentoja ryömi yhtä mittaa pelon reunaan hyökkäysvalmiusasemiin, niitä kihisi kuin muurahaisia kekotöissä.

Eivät tainneet ukkoparat tietää, että 45 millin suorasuuntaustykkimme oli ladattu sirpalekranaateilla ja suunnattu heihin, sormet valmiina laukai-

semaan myös mieskohtaiset aseet, vaikkapa keskelle otsaluuta. Oikealla jalkaväkimiehet napsivat jo huomaamaan "maaleja".

Yht'äkkiä revähti, viholliset avasivat murskaavan tulensa harjanteeseemme. Nyt ne tulevat! Voi mahdotonta, kuinka niitä on paljon, satoja miehiä!

— Uraa — uraa! kajahti peloittava taisteluhuuto. — Annettiin kaikkien tulla vain aukealle. Muistin jo Tyrjän ajoilta, että yllätys on puoli voittoa.

Oikealla rupesivat kiväärimiehet vetäytymään harjanteen taakse, ja vierelläni nuori kk-ampuja alkoi kasata "kuularuiskuaan" kalpeana vavisten. Nämä miehet olivat luultavasti joutuneet vähemmän kosketuksiin näin rajun rynnistyksen kanssa tai ehkä käsittivät väärin tarkoituksemme.

— Älkää lähtekö! Myö ei lähetä tappelematta! Tulta! Silloin se alkoi! Ja voi taivasten taatto, minikälaista jälkeä tekivät sirpaleammukset! Annetaan niille sellainen löyly, että muistavat, jotka heistä eloon jäävät, olleensa Seppälän kylän valtauksessa Kannaksella!

Emme tappaneet tappamisen halusta, ei lähestulkoonkaan, sellainen ajatuskin jo ällötti. Tapoimme itsepuolustukseksi, koska emme olisi ehtineet pakoonsa raskaine kalustoinemme jalkaväen mukana metsään, vaan meidän olisi ollut pakko seurata tietä vihollisen tulen alla ja se olisi ollut suorastaan itsemurhaa.

Ammukset iskeytyivät vihollisjoukon eteen ja sekaan, repien niitä hajalle. Hyökkäys alkoi tyrehtyä, uraa-huudot vaimenivat ja vaihtuivat valitukseksi. Se antoi meille uutta luottamusta, koska varmaan saavutimme ennätyksemme tulinopeudessa. Nyt vanjat erehtyivät pahan kerran, he taisivat luulla, ettei meitä ollut kuin muutama hurja

kiväärimies. Huomatessaan joutuneensa suorasuuntaustykkiemme ruoaksi, he alkoivat etsiä suojaajan pohjista, sillä sellaiset "piiskojen sivallukset" ovat jo liikaa, vaikka kuinka uljaalle valiojoukolle.

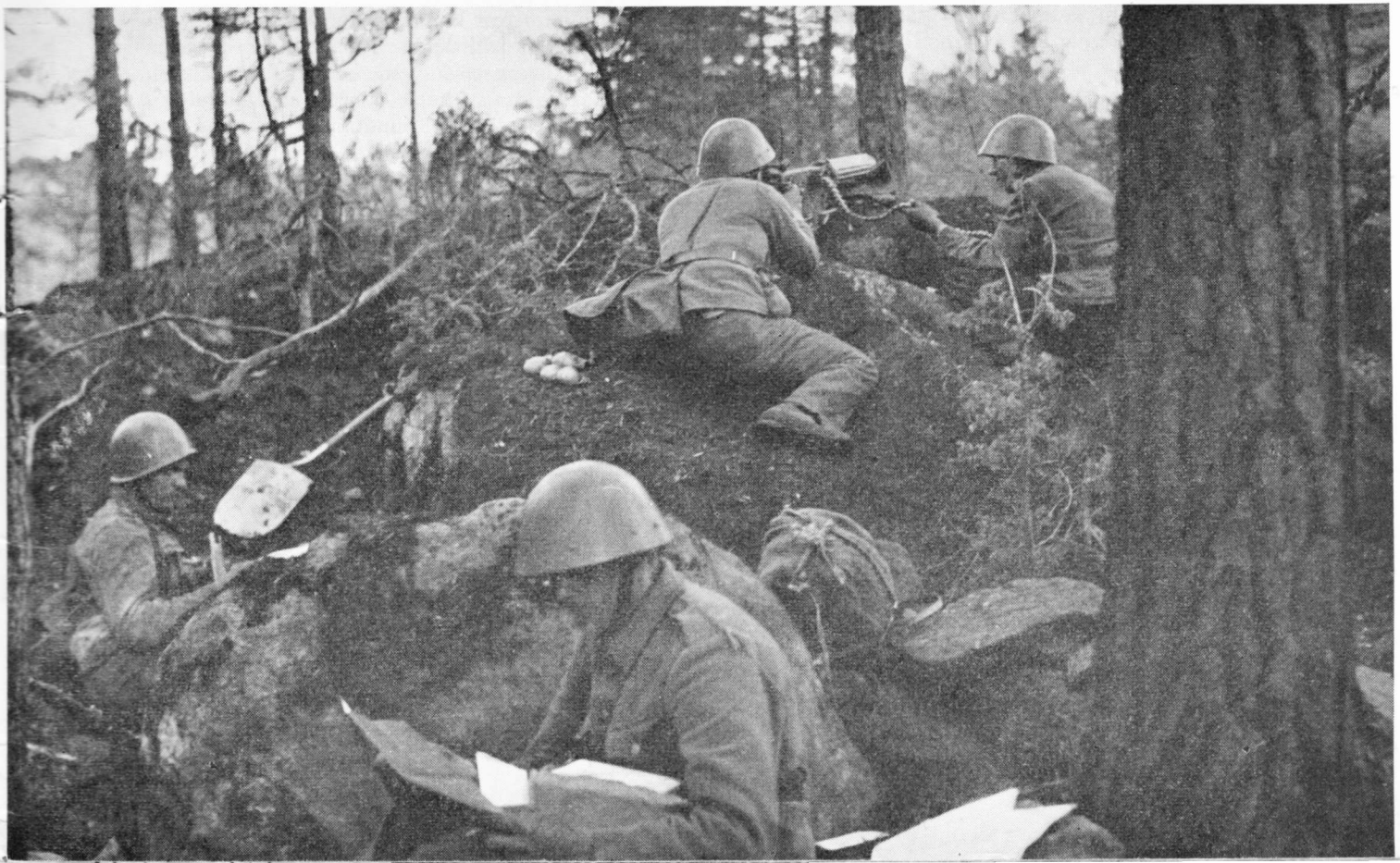
Konekiväärimies vierelläni näytti virkistymisen merkkejä. — Pane vaan pelisi soimaan surkeilematta, kyllä tässä nyt ollaan jo paremmalla puolella —. Sitten kyllä poika innostuikin "löysäämään vyötä". Hänen äskeinen kalpeutensa muuttui taistelun innoittamaksi punaksi, ja hymy kareili suupielissä kun hän näki "kuularuiskunsa" tehon. Toisiakin hivuttautui ampumakuoppiin aseitaan "tarkkuuttamaan". Lukijasta ehkä vaikuttaa, että saimme "työskennellä" rauhassa, mutta ei sennepäinkään. Vihollinen jätti näet konetuliaseensa tulikantaan suojaamaan hyökkääjiään. Ne pahukset soittelivat ja suihkuttivat luotikuurojaan aseimiimme solkeinaan. Kutulat vinkuivat yhtenä sihinänä ja räsähtelivät osuessaan tykkien kilpiin niinkuin katajapensaat tulesa. Taisipa jysähdellä krh:n kranaattjakin kartanolle. Sellaiseen olimme tottuneet jo vuosien varrella, ja nyt ei joutanut etsimään suojaajan, koska viholliset eivät vielä luopuneet yrityksestään, vaan muutamat uskalikot lähestyivät kii-vaasta tulituksestamme huolimatta.

— Hei pojat! Tarkkailkaa noita ojanpohjia! Minusta näyttää, että niissä ryömiä ukkoja!

— Juu per... tuossa on yks' iha likelä! Anna ko mie tärskäytän!

— Mä pinta täll' tykill', sanoi Merikarvian Aarne poika ja humautti parinkymmenen metrin päässä jo tähtäävää vihollista. — Raaka peli, ei tässä auta säälimän ruveta. — Ammus lennätti vieraanmaan kypärän omistajineen voltissa taakse siellä ryömivien päälle muodottomana möhkäleenä. Nyt rupesimme "suolaamaan" oijen suuntiin.

Puolustustaisteluun valmistautunut kk-pesäke

— Ähä! Siintä sait, saakelin "Iippo", kun nostit nokkas liian korkialle! Elähä intoile nuapur! Mänkee vuan takas' — niin niin, sinne piiloon vuan. Näit sie miten töppöset vilaht.

Konepistoolini sirahteli lyhyitä sarjoja ja toisetkin tykeiltä vapaana olevat miehet "savustivat" hyökkääjiä ulos ojista. Murhaavan tulemme jatkuessa huomasivat loput eloon jääneet parhaakseen vetäytyä metsän suojiin.

— Tuolta niemekkeestä täytyy tuo riivatun pikakivääri vai antaa. Pannaan yhteislaukaus — valmiina — tulta!

Risukko pelmahti, vihollisen pikakivääriin tuli täysosuma.

— Heittipäs räkättämisen. Mutta nyt ne rupes' pesimään tuolla riihessä. Koitetaan ensin näillä pienemmillä aseilla. Pam — pam... Ei ne saakelit ole tietävinään. Ammutaan tykeillä muutamia sirpaleita. Pum — pum... No, ovatpa ne jumaliste itsepäisiä, kun eivät tokene siitäkään. Ammukset näkyvät räjähtävän jo etuseinässä.

— Onhan meillä panssariammuksia, jyrätetään niillä. Eiköhän kohta tule liikettä! Pum — pum... Kahtokaapas nyt, jo meni sekin turvapaikka! Miehiä lähti painumaan riiheltä kyyryssä nytyt selässä metsän pimentoon. Jopas saivat, pakanat, tarpeekseen! Meitä nauratti, mutta vihollisia varmaan ei.

Huokasimme helpotuksesta, voitimme ensimmäisen "kuuman" erän ja vieläpä ilman omia tappioita, se tuntui jo satumaiselta, mutta meillä oli kertaikkiaan ilmiömäinen tuuri. Kävi vielä kerran toteen jo kuluneeksi tullut sana: Ellet tapa, tulet tapetuksi.

Mutta vihollinen kärsi musertavan tappion, kuten hyökkäävä puoli aina joutuessaan yllätetyksi ja kun joukossa on vielä liian uhkarohkeita sotilaita. Pellolle jäi kaatuneita luokonaan, ojissa taisi olla vielä elossakin olevia ja haavoittuneita, mutta kukaan ei siinä tilanteessa voinut auttaa.

Ei voi sanoa, kuinka kauan sitä rytinää kesti, sillä siinä ei katsottu kelloa niin kuin harjoitustaisteluissa, vaan tähtäintä. Mutta vihollinen ei näyttänyt puuhaansa tähän jättävän. Niille oli tietysti annettu määräys vallata tämä maastoharjanne, ja porukka näytti olevan huimapäistä.

— Tuolla oikeallahan niitä jo liikehtii! Ahaa! Nyt ne yrittävät sieltä! Onkohan siellä meikäläisiä?

Prrr... On, jo räsähtivät konepistoolit, ja hyökkääjät heittäytyivät maahan, muutamit "ikuisesti". Mutta voi tuota kuoleman halveksuntaa — nyt ne ryömivät päin tulta, jo ovat sisukkaita.

— Kyllä meidän täytyy auttaa kavereita! Onko vielä ammuksia? No, ei enää kovin paljon! Suunnataan tarkasti hyökkäysryhmityksen keulaan — ammutaan harkiten!

Avasimme tulen pitkin peltoaukeaa, jossa muutama sadan metrin päässä vihollinen rynnisti "uraata" huutaen. Lauma oli meille kuin tarjottimella. Jälleen 45 millin venäläistykit purivat omiaan suorasuuntauksella taitavien miesten käyttöön. Hyökkäyksen kärki taitui, mutta nuo juuttaat eivät lähde takaisinkaan, vaan rupeavat kaivautumaan keskelle peltoa. Maa näytti olevan pehmeää, sillä aito venäläisellä nopeudella näyttivät lapiot painuvan mul-
taan.

— Tehkääpäs loppu tuosta myyrän työstä! Paljonkohan tuohon olisi matkaa, tuohon korkeimmalle kohdalle? Ehkä 400 metriä, laitamme luke-
mat suuntaimiin ja — tulta! Mutta ei — yli meni — hiukan näkyivät kyyristyvän, ja kaivamisen tahti sai lisää vauhtia.

— Annahan kun mieki koitan, lasken hiukan korotusta ja laukaisen. — Ammus sattui kohdalleen — täysosuma — miehen yläruumis päineen näkyi irtaavan, pallomainen esine kieppui hetken ilmassa. Nyt lopettivat jo toisetkin kaivamisen ja ryömivät takaisin niemekkeen taakse. Taisi mennä mynkään sekin yritys!

No mitäs nyt? Aukean laidassa äskeisessä kohdassa meikäläisten puolella syttyi talo palamaan! Hittoako ne siitä polttavat? — lieneekö vihollisella mahdollisuus ryömiä tulipalon suojassa eteenpäin? Saimme kuitenkin sen verran häirittyä pelolle, etteivät hyökkääjät päässeet ainakaan meidän näköpiiristämme livahtamaan.

— Mitäs kumman liikehtimistä nyt vieressämme olevilla meikäläisillä on? Nehän rupeavat irtautumaan! Meille ei ole annettu mitään irtautumiskäskyä! Eihän me voida lähteä summamutikassa metsäiselle taipaleelle! Mihin te lähдете? kysyin lähimmiltä?

— Ei me tiijetä. — Miehet painuivat risukkoon.

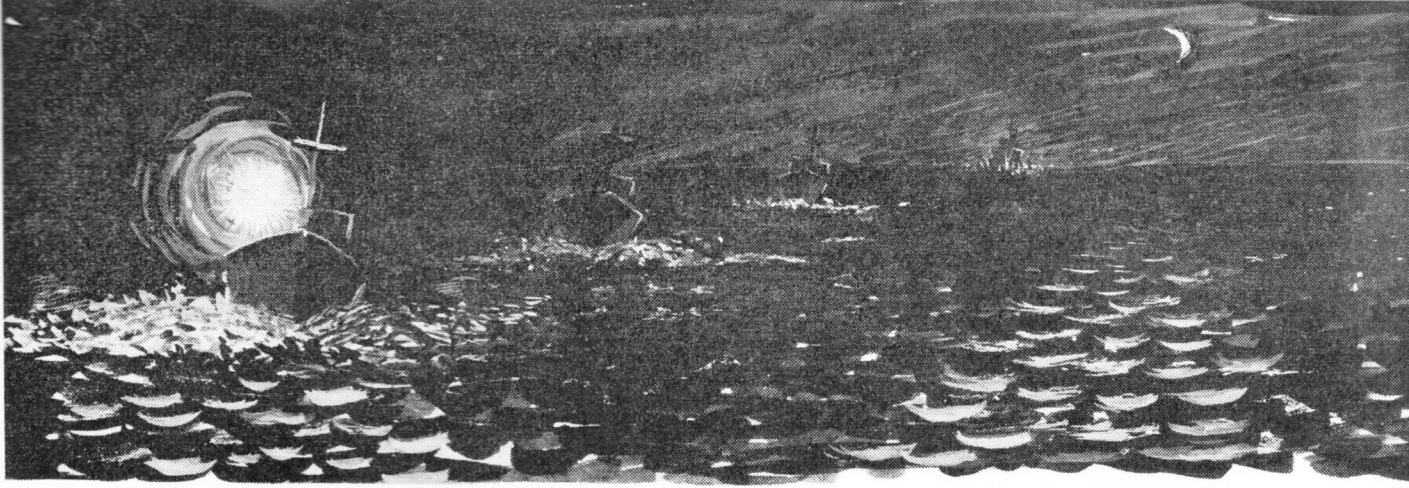
— Kyllä myö ollaan nyt "haistapaska"-porukassa kun jättivät meidät kuin nallit kalliolle!

Jämme paikoillemme ja valmistauduimme tappelemaan henkemme puolustamiseksi, sillä muustahan tässä ei ollut enää kysymys. Taistelun melske kuului jo Kivennavan suunnalta — taidamme joutua loukkuun —! Toisivat nyt sieltä kotirintamilta ne suunsoittajat ja mustat liikemiehet tänne "maakaamaan", omien sanojensa mukaan, ja laskisivat meidän vuorostaan rikastumaan. Nehän onkin jo lihotettu valmiiksi jouluporsaiksi, kun taas nämä meidän laihat luumme joutaisivat jo nahkurin or-
relle —.

Minkä numeron kohdalla lienevät kellon viisarit olleet, kun sotilaspastori ilmestyi meitä hakemaan. Luulimme ensin, että hengenmies laitettiin siunaamaan jäämistöämme, mutta hän ilmoittikin meidän pitävän lähteä Ronnunkylää puolustamaan, koska siellä kuulemma tarvitaan "piiskamiehiä". Meidät oli helposti unohdettu, kun ei tarvinnut suojata vetäytymistä, mutta kun hätään joudutaan, niin kyllä "piiskaporukka" on silloin kuin silmä-
terä.

Toiminnastamme ei ole ollut mainintaa minkään taistelukertomuksen yhteydessä. Vaatimattomia ja yksinkertaisia maaseudun helmassa kasvaneita kun olimme, jäivät kaikki raskaat kokemukset kätke-
tyiksi uskollisten isänmaan puolustajien oman harraman puseron alla sykkivään sydämeen.

Sydämellinen käden puristus jokaiselle mukana olleelle ja vielä elossa olevalle. Muistelen teitä läm-
mällä ja ylpeydellä.

U. A. OTTONEN

Teikarinsaarta valtaamassa elokuussa 1941

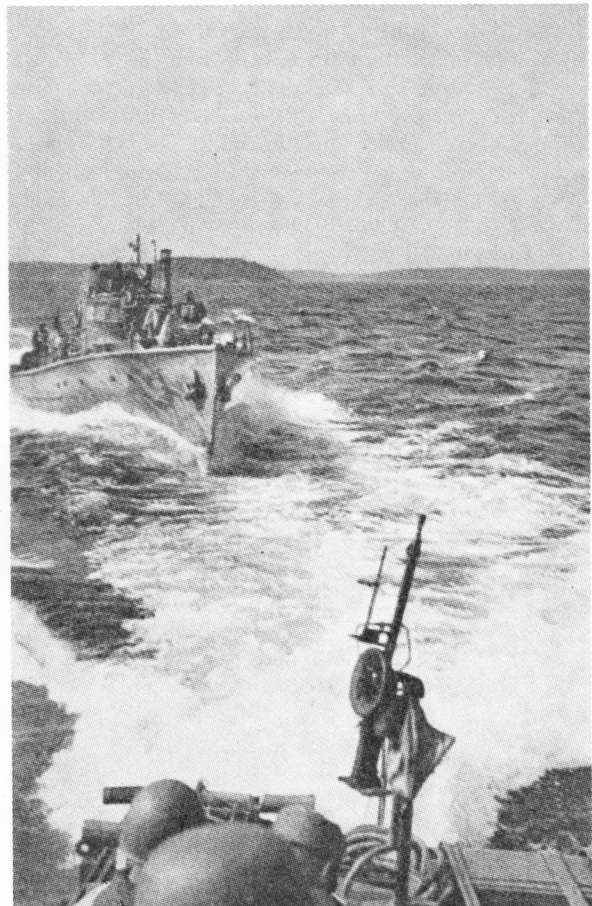
II

Jatkosodan alkaessa aloittivat suomalaiset elokuulla 1941 Karjalan kannaksella etene-
misen valtakunnan vanhaa rajaa kohden. Rin-
nakkaisesti suorittivat rannikkojoukot Viipu-
rinlahden suulla saarien, kuten Teikarin ja
Tuppuran, valtaukset.

Lehtemme numerossa 1/59 ryhtyi U. A. Otto-
nen kertomaan omia kokemuksiaan Teikarin-
saaren valtauksesta, ja seuraavassa jatkuu nyt
kuvaus hänen aluksensa toiminnasta hyökä-
tessä Teikariin.

Teikarinsaaren valtauksen oli saanut tehtä-
väkseen Rannikkopataljoona 2 (RP 2), komen-
tajanaan kapteeni V. Vuorela. Pataljoonaan
kuuluvat 1.K, päällikkönä luutnantti E. Vera-
nen, 2.K, päällikkönä vänrikki K. Vakkuri,
3.K, päällikkönä luutnantti H. Aho ja KkK/
Lin.P 3, päällikkönä luutnantti K. Orasvuo.
Joukon vahvennuksena oli 3 kpl 20 m/m Mad-
senia, 1 pst-kivääri ja 2 pion.ryhmää. Tulitu-
kena oli yksi kenttäkanuunapatteri Vilanie-
messä. Osaston vahvuus oli 425 miestä. Val-
tausjoukot kuljetti saarelle kapteeniluutnantti
H. Jääsalon komentama Merivartiolaitoksen
veneosasto, johon kirjoittajan alus kuului.

Vartiomootoriveneet — meren pantterit — partiomatkallaan

OLI YÖ 28/29.8.1941. Kello oli tasan 00.30 kurvatessamme Vilalahden laiturista kohden Teikaria. Minun aluksessani, AV 116:ssa, oli iskuryhmästä alikersantti Kouvonon ja kaksi miestä, AV 126:ssa taas kolme iskuryhmän miestä.

Ylimatruusi Olli Häyrinen oli kääntänyt alukseni konekiväärin keulan suuntaan. Muut miehet olivat aluksen pohjalla polvillaan aseet suunnattuina eteenpäin, Teikarin maihinnousukohteeseen. Sanoin Kouvoselle:

— Pitäkää saarella tunti puolianne. Siihen mennessä me ehdimme tuoda saarelle I portaan voimat. Ehkä ei niiden kuljetukseen kulu tuntiakaan. Päällikkömme lupasi järjestää siihen nopeimmat alukset ja II porrasta varten hitaammat ja pienemmät veneet.

— Valmiit nousemaan maihin! huusin koneiden rätinän läpi ollessamme juuri isomman Kiuserin kärjessä.

Pojat nousivat seisaalleen, ja eräs otti pikakiväärin olkapäälleen. Kypärän hihnat tiukalle!

Samassa alukseni keula rätisi rannan sorassa ja AV 126 saapui samanaikaisesti. Veneitten kyljet melkein hankasivat toisiaan.

Edellisenä yönä oli Teikariin lähetetty tiedustelu-partio päässyt saaren länsireunalle vihollisen huomaamatta. Tämän vuoksi oli valtauksen johtaja, kapteeni V. Vuorela päättänyt jättää tykistövalmistelun pois yllätyksen saavuttamiseksi.

Pojat hyppäsivät rannan metsikköön, alikersantti Kouvonon ensimmäisenä. Emme ehtineet edes onnea toivottaa, niin nopeasti he painuivat maihin.

— Ihmeen hiljaista on, ei ketään vastaanottajaa, sanoin AV 126:n päällikölle, mv.kersantti Leo Suomalaiselle ja toisille pojille.

— Vihollinen yrittää ehkä hämätä. Se on hijaa kuin hiiri, mutta kun iskuryhmä on kokoontunut, eiköhän rätinä ala! Muistathan Pukkiossa, silloinhan meille kävi siten. Ilman käsikranaatteja emme silloin olisi elävänä selvinneet.

— Älä sure, Ville, ovathan nämä pojat paremmin aseistettuja kuin me sillä kerralla, ja he ovat valiomiehiä jokainen, sanoin alikersantti Suomalaiselle. Peruutetaanpa ja haetaan apua. Minä käyn ruoriin. Koeta sinä ja samoin Ollikin, jos metsässä rätinä alkaa, avustaa pikakiväärillä poikia.

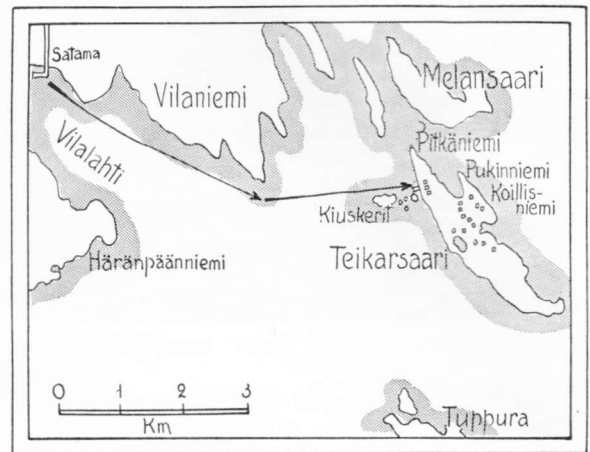
— Täys' pakkia, kurvi ja koneista kaikki irti!

Kiuserin päässä ollessamme välähtikin jo Teikarissa, ja meri värisytti alustamme jyrähdysten kuulussa. Taasen kolme perättäistä välähdystä ja sitten jyrinää. Viimeinen jyrähdys tuli kuin sarjana, joka loppui, kun kurvasimme Vilalahden laituriiin.

Kuusi alusta oli siellä miehitettynä. Koneet olivat käynnissä. Adjutanttimme, luutnantti Saxberg oli laiturilla. Hän hyppäsi alukseni kannella ja antoi minulle lapun sanoen:

— Tässä ohjeet. Olemme selostaneet moottorien kuljettajille nämä merkit, jotka tähän ohjelappuun on merkitty. Käytä tätä tarvittaessa apunasi.

Koneemme kehräsivät lappua tutkittaessa. Ville tarkkaili alusten ryhmitystä. Ne asettuivat parittain karavaaniin. Sain juuri lapun luettua, kun veneisimme tulivat I portaan päälliköt.

Piirros Teikarsaaren vesistöalueesta ja suomalaisten maihinnousuvoimien liikkeistä 29.8.1941

— Käy sinä vanhempana ruoriin, Ville, minä tarkkailen aluksia ja tuota Teikarin tulipaloa.

AV 126 oli karavaanin hännillä, kun otin vilkun ja väläyttelin Villelle:

— Ammu keltainen panos, kun häntäpää on selvä. Nyt pannaan liikettä, pojilla saaressa alkaa takuulla olla kovat paikat. Heidän on saatava nopeasti apua. Toimi sen mukaisesti!

Samassa keltainen raketti kohosi ilmaan: "Saatue valmis. Anna mennä!"

Ammuin kaksi punaista ohjeen mukaan: "Kolme alusta rinnan — täysi päälle — seurakkaa tätä alusta!" Kello oli 1.30.

Kiikaroin ryhmittymistä. Kaksi venettä kiiti noin 10 solmun vauhdilla viitisentoista metriä aluksessamme jäljessä. Seuraava vene saavutti nämä veneet. Samoin olivat niitä seuraavat veneet ryhmittyneet kolmen aluksen ryhmäksi. AV 126 oli ulkomeren puoleisella sivulla. Tätä menoa oli kestänyt 25 minuuttia, kun alukset saapuivat lähelle Teikaria. Tuppurassa keilasi valonheittäjä Ruonnin suuntaan. Viipurin suunnalla oli taivas punainen. Maajoukkomme olivat edenneet Moskovan rajalta lähtien viikossa Sorvaliin!

Raskarin suunnassa olivat viholliset luultavasti yrittäneet maihinnousua. Sielläkin näkyi valojuovien suihkuja sekä räjähdyskarien kallioissa. Omat MT- ja VM-veneet tulittivat siellä vihollista sen selän takaa. Joku alus räjähti: komea tulipatsas kohosi merenpinnasta. Samassa näimme vihreä-valkea-vihreän raketin.

— Siinä upposi vihollisalus, sanoin Ollille, tuo vihreä-valkoinen raketti on sen merkki.

Kiuseri oli nyt vieressämme. Valopistooliin punainen panos ja laukaisu suoraan ylös: "Alukset ketjuun — parin metrin väli. Valmiit maihinnousuun!"

Ville hiljensi nopeutta. Olimme noin sadan metrin päässä rannasta. Ketjussa, alusten keulat kuohtuen, ajoimme täydellä vauhdilla rantaan. Me ensimmäisenä rannalla olevan proomun viereen ja AV 126 Pitkäniemen puoleiseen sivuun.

Kovasti rätisi saaressa. Iskuryhmä oli kaikei Talvisodan aikaisissa pesäkkeissä, vihollisten ympäröimänä.

I porras, johon kuuluivat mm. 1. ja 2. Kompp., oli maissa. Miehet olivat automaattiasuin varustuneet. Heillä oli mm. kaksi pientä kranaatinheitintä, kaksi konekivääriä ja kuusi pikakivääriä mukanaan. Portaan joukkojen tehtävänä oli sillanpään varmistaminen ja hyökkäys Teikarin kylään sekä Luoteisniemeen.

— Kyllä näiden poikien pitäisi saada iskuryhmä pian pois puristuksesta, sanoi Vanha-Ville.

AV 116 ja AV 126 lähtivät saman tien takaisin Vilalahteen.

— Kuulehan Olli, kun kurvaan alukseni, niin tulita tuon Pitkäniemen piiskatykkeitä, nehän ovat ihan niemen kärjessä. Härnätään ne ampumaan meitä, jolloin pojat saavat paremmin aikaa saareissa

järjestäytyä ja ryhmittäytyä toimintaansa varten, sanoin lähtiessämme.

Peruutimme yht'aikaa AV 126:n kanssa. Minä kurvasin jyrkästi vasemmalle, kersantti Suomalainen oikealle.

Olli käänsi kaksoiskonekiväärinsä Pitkäniemen kärkeen. Valojuovat leikkasivat tyyntä ilmaa. Hän ampui pitkiä sarjoja. Jopa vihollinen havahtui, sen osoittivat niemessä näkyvät leimahdukset. Emme kuitenkaan havainneet missään ammusten aiheuttamia vesipatsaita, emmekä edes heidän ammustensa valojuovia. Vilaniemen kärjen kohdalla Olli lopetti. Siitä oli enää vain muutaman minuutin ajo laituriiin.

II porraskin, johon kuului mm. 3. Komppania, oli nyt valmiina lähtöön. Vain Shell II:ta vielä lastattiin. Ajoimme pistolaiturin päähän rinnakkain.

Suomalainen tykkivene

Tykistöemme tuhoama vihollisen moottoritorpedovene

Suomen Marsalkka meripoiikiensa seurassa

Kiinnitettyämme alukset hyppäsi AV 126:n kannelle luutnantti Rissanen. Komentajamme oli määrännyt tämän aluksen lähtemään Pitkäänpaateen.

— Koeta sinä, Ottonen, selvitä siis nyt yksin II portaan kuljetuksista. Onnea ja näkemiin, sanoi Leo lähtiessään matkalleen.

Olimme juuri tupakalla veneen ohjauksatoksessa, kun Teikarin valtauksen päällikkö, kapteeni Vuorela ja neljä muuta upseeria tuli laiturille aluksemme kohdalle. Nousin ruorikopista tervehtiäkseni.

— Heti kun Shell II on lastattu, lähemme. Me viisi ja kolme tykistön tulenjohtueesta tulemme aluksellanne. Missä on toinen pikavene?

Selostin sen nopean lähdön komentajan käskystä Pitkäänpaateen luutnantti Rissanen mukanaan.

Huoltoalukseen lastaus oli loppunut. Kello oli 2.58. — Onko kaikki selvää kuljetukseen? kysyin kapteeni Vuorelalta.

— Kyllä meidän puolestamme, hän vastasi.

— Tulkaa veneeseen, Koetan saada alukset kolmen aluksen ryhmiin huoltoaluksen lisäksi, ei kai herra kapteenilla ole mitään sitä vastaan?

— Tehkää miten parhaaksi näette!

— Ville ruoriin. Aja hiljaa ulos laiturista! Kokoan alukset ensin ryhmitykseen.

Otin torven:

— Huomio, toinen porras! Kolme alusta rinnatusten, välimatkat 4—5 metriä. Shell II 10 metriä toisten jälkeen. Koneista kaikki irti mitä saadaan. Seuratkaa tätä alusta! Lähtö heti!

Niin lähti II porras Teikariin mukanaan mm. vahvennettu 3. Kompp., ja niin nopeasti kuin vain oli mahdollista.

Niemenkärjessä kiikaroin Teikaria. Siellä näytti olevan tosi edessä. Joka puolella rätsi ja leimahteli. Pari torppaa oli syttynyt palamaan entisten lisäksi. Pitkäniemen kärjessä oleva jaos piiskasi pikatululta, toinen tykki vihollisen omaan eteentyönnettyn ketjuun, toinen epäsuorasti ampuen ketjun yli maihinnousupaikkaan. Tuppuran Honkaniemestä tulitettiin myöskin Teikaria.

Ammuin punaisen raketin: "Ketjuun, valmiit maihinnousuun!"

Shell II ajoi ensimmäisenä rantaan proomun sivulle. Proomu samoin kuin lähellä olevat luodot suojasivat osittain laivaa itäpuolelta. Ajoimme Shellin kylkeen, muut alukset törmäsivät yhtenä läjänä rantaan. Kapteeni Vuorela ja muut aluksessamme olevat nousivat viipymättä maihin. Lähtiessään kapteeni Vuorela sanoi:

— Te jätte veneinenne tähän. Lähettini tuo uudet käskyt myöhemmin.

— Selvä on, herra kapteeni. Odotan määräyksiänne.

*

Teikarsaarelle ensimmäisinä maihinnousseet RP 2:n osat valtasivat siis ensin pienen sillanpään saaren länsirannalta ja ottivat haltuunsa Kiuskerin saaret sen edustalla.

I hyökkäysportaan 2. komppania aloitti viipymättä etenemisen saaren keskustassa ja itärannalla olevaa kylää kohden. 1. komppanian pääosa suuntautui saaren luoteisosaan Pitkäniemeen päin ja pienempi osa eteni saaren kaakkoispäähän.

2. komppania saarrosti kylän pohjois- ja länsipuolelta katkaistakseen vihollisen yhteydet Pitkäniemessä olevaan tykkijaokseen ja tukikohtaan. Kylän luona syntyi pieni taistelu, jonka aikana venäläiset ryhtyivät vastahyökkäykseen. Tämä kyllä torjuttiin, mutta suomalaisten eteneminen pysähtyi.

Kylän valtauksessa suomalaiset yrittivät käyttää myös tykistöään apuna. Kun tykistöä ei tätä ennen ollut haluttu yllätyksen saavuttamiseksi käyttää saarella olevaa vihollista vastaan, kuten edellä on selvinnyt, eikä siten sen tulta ollut tarkistettu, muodostui suoritettu keskitys epätarkaksi ja tuotti itselle eräitä haa-voittumisia. Tämän vuoksi tuli heti keskeytettiin.

Pitkäniemeä kohden edennyt 1. komppania pakotti vihollisen vetäytymään niemen kärjessä olevaan tukikohtaansa. Täälläkin torjuttiin vihollisen vastahyökkäys, mutta suomalaisten eteneminen pysähtyi tukikohdan edustalle. Kun II portaan voimat kello 3 tienoissa saatiin avuksi, jatkettiin hyökkäystä ja Luoteisniemi vallattiin kello 4.30 mennessä.

Kylässä jatkoi vihollinen sitkeää vastarintaa, mutta peräytyi lopulta Koillisniemeen, jossa taistelu jatkui kello 12.30 saakka.

(Jatkuu)

KUIN MYRSKY- TUULI

Henrik J Vuokkola

Siellä se kylä uinui tiettömän taipaleen takana kaukana rintamaiden kiireestä ja hälystä. Jo lähes sata vuotta — tietojen mukaan — oli Pirttivaaraa viljelty. Kuusi taloa oli sinne raiviolle kohonnut. Piilola, Päivärinta, Anttila ja Erkkilä sekä Pohjola ja Hallavaara hiukan syrjään eristäytyneinä. Kylä eli omaa elämäänsä ja sen väki ahersi vaaransa rinteillä, kunnes sota myrskytuulen tavoin kävi heidän ylitseen hävittäen ja tuhoten.

eli kertomus erään korpikylän kohtalonyöstä

Pitäjän syrjäisimpänä paikkana ja rajan lähellä olevana kylä jäi Talvisodan pyörteisiin ja sai kokea sodan sen karmeimmassa muodossaan. Mutta monien koettelemusten ja evakkotien kokeneena väki ikävöi kotiinsa, ja niinpä se hakeutui Jatkosodan aikana takaisin vaaransa hiljaisuuteen. Eihän siellä mitään hätää, arveltiin. Omat joukot olivat edenneet kauas rajan toiselle puolelle. Mutta — kaiken varalta — heille annettiin suojaksi ryhmä miehiä.

Rintamaiden liepeillä, mutta silti sodan tuntumassa rauhanomaisia askareitaan suorittavaa rajan rahvasta

Tyypillinen vaaranlakitalo itärajamme korpialueella

Rauhallisesti menivät sodan vuodet aina kesään 1944, jolloin vuosia kestänyt rintaman ”hiljaisuus” rikkoutui. Rajajääkäripataljoona 8, joka oli ollut ikään kuin kotipitäjänsä, Suomussalmen vartiona Vuokkiniemen suunnalla, sai käskyn siirtyä uhatummille seuduille. Vastuu jäi Vuokkiniemeen saapuneelle pienehkölle erillisosastolle. Mutta tätähän ei kylässä tiedetty. Siellä elettiin hiljaiseloa heinäää tehden.

Heinäkuun viimeinen oli kaunis poutapäivä, todellinen kesäpäivä, päivä, johon voisi sovittaa Kiven sanat: ”Oli rauha ja hiljaisuus; ainoastaan tuoloin tällöin kuului karjakellon kaukainen kilahdus...”

Niinpä osa kylän väestä kokoontui tuona iltana Erkkilään, josta oli tarkoitus lähteä varhain aamulla yhteiselle, kauempaan sijaitsevalle niittypalstalle heinäntekoon. Suojaryhmästä, joka majaili yli sadan metrin päässä Anttilassa, saatiin mukaan vartiomies — sotamies Tauno Kuurne — joka majoitettiin yöksi talon pohjoispäässä sijaitsevaan toiseen huoneeseen. Talon isäntä, Kalle Seppänen ja hänen vaimonsa Lyydi yhdessä Pohjolan emännän Taava Juntusen kanssa majoittuivat toiseen huoneeseen. Väliovi yhdisti huoneet toisiinsa. Anttilan ja Erkkilän pojat kipusivat tallin ylisille. Mentiin varhain levolle. Hiljaisuus pauloi kylän yön rauhaan, vain Anttilan pihalla vartiomies tähyili vaaran rinteitä. Näkymät olivat miehelle uusia, sillä vartioryhmä — johtajana vääpeli Veikko Mustonen — oli vaihtunut päivällä.

Puoliyö sivuutettiin. Kello 0.45 pistäytyi päivystäjä vartiomiehen luokse, kun he huomasivat läheisessä pensaikossa jonkin miehen liikahtavan. Samassa silmänräpäyksessä avattiin läheisistä pensaista heitä kohti kiivas tuli. Myös Erkkilän suunnalta alkoi samanaikaisesti kuulua laukauksia. Hälytys ja ankara torjuntataistelu alkoi pikakiväärein ja konepistoolein varustettua partisaaniosastoa vastaan. Huolimatta vainolaisten ylivoimasta — arviolta 100—120 miestä — hyökkäys Anttilaa vastaan onnistuttiin torjumaan ilman tappioita, mutta Erkkilään niiden onnistui tunkeutua ja aloittaa siellä raivoisa hävitys... .

Konepistoolimiehet hyökkäsivät sisälle. Isännän huoneeseen astui mies, mutta meni heti toiseen huo-

neeseen, jossa yllätti vartiomiehen ja ampui tämän vuoteeseen; pitkä kp-sarja päätti miehen elämän. Nyt partisaani kohdisti tuhoamisvimmansa toisessa huoneessa olevia kohtaan... . Äkkiä täytti huoneen kiivas konepistoolituli. Ensimmäinen sarja oli suunnattu isäntä Kalle Seppäseen. Pitkä sarja pyyhkäisi jaloista päähän. Seppänen nousi henkitoreissaan ja kaatui lattialle. Kuului toinen repivä sarja, ja Seppänen jäi liikkumattomana paikalleen. Armoton, tuhoava ase kääntyi naisiin — jotka olivat kerinneet tähyillä ikkunasta ulos pelastuksen toivossa, mutta pihalla liikkuvat nyt vain vieraat miehet — ja jälleen täytti rätinä huoneen. Luodit iskeytyivät pitkin Taavan kehoa kuolettavasti, mutta hän pysyi vielä liikkumaan, ja kun mies poistui hetkeksi huoneesta, hän yritti ryömiä sängyn alle ja siirtää lattialla olevaa arkkua suojakseen. Lyydi Seppäseen pyyhkäisi suihku niin, että hän menetti hetkeksi liikuntakykynsä. Mies palasi takaisin huoneeseen ja potki naisia, mutta kun nämä olivat liikkumattomina, asetta ei enää käytetty.

Tällä aikaa oli talo sytytetty palamaan, ja huoneeseenkin alkoi tunkeutua savua. Hirmuisen paukkeen ja rätinän keskellä alkoi naisille tulla hätä. Ulos, ulos täytyi päästä. Taava Juntunen laahautui ikkunalle, särki sen ja pudottautui ulos. Onneksi ei partisaaneja ollut enää paikalla. Voimansa äärimmilleen ponnistaen hänen onnistui päästä läheisen vattupensaun suojaan, mutta palavan rakennuksen polttava kuumuus pakotti ryömimään ohrapeltoon, josta hänet sitten löydettiin. Lyydi Seppänen — jolle Taava Juntunen oli antanut kehoituksen pelastautua, jos voi — jäi sisälle. Tapahtumat olivat vyöryneet iskun tavoin hänen ylitseen: konepistoolin repivät luotisuihkut, miehensä kuolema silmien edessä, oma haavoittuminen ja nyt tämä tukahduttava savu ja tulen saaliiksi joutuminen. Kaikki oli yhtä kaaosta. Mutta elämän liekki on voimakas. Niin, voitaen hetkeksi kilpajuoksun kuolemankin kanssa. Lyydi tahtoi elää, elää. Sydämen syvyydestä nousi rukous, heikko huokaus:

— Jumalani, auta minua!

Ja hän sai voimaa laahautua ikkunalle, josta pyrki ulos, mutta kärsimysten mitta ei ollut vielä täysi... . Ollessaan juuri ikkuna-aukolla, heitettiin huoneeseen käsikranaatti, jonka huumaavan

räjähdyksen aikana hän tunsu sirpaleiden tunkeutuvan selkäänsä. Tuskat yltyivät, voimat ehtyivät. Kaikki tuntui olevan mennyttä, ote tahtoi herpaantua ikkunasta. Mutta, ei, ei, ei saanut antaa periksi. Kamppailu alkoi uudestaan. Heikko rukous oli kuultu. Ihmeekseen hän huomasi putoavansa ulos, raittiiseen ilmaan. Nyt hän lähti ryömimään läheisen metsän suojaan, jossa kuunteli, kuuluisiko suomalaisten ääniä. Vieraita ääniä kuului... Pakoon, pakoon, suojaan ja turvaan kaikui mielessä. Kaikki on sittenkin menetetty. Kuin aavemaisena kajastuksena jäi pakenevan sieluun kuva tulenloimusta, joka kohosi hänen palavasta kodistaan...

Miten Lydy Seppänen selvisi Härkövaaraan, jonne on matkaa neljätoista kilometriä, välillä soita ja puroja, jää arvoitukseksi. Itsekin hän kertoo olleensa puolitajuttomana ja aivan lopussa, kun suomalainen partio tavoitti hänet Härkövaaran autioksi jääneen talon pihalta samana päivänä noin viidentoista maissa. Ihmeellinen on täytynyt olla tämä matkanteko, sillä haavoittuneen oikea puoli oli täynnä luodin reikiä ja sääressäkin jopa kuusi luodin reikää, puhumattakaan sirpaleista selässä. Ihmeellinen, mutta samalla kuin kuvastaen rajan kansan sitkeyttä. Tilapäisten parien varassa tämä sinnikäs emäntä kuljetettiin Juntusrantaan, josta edelleen sairaalahoitoon. Elämä voitti ja vielä tänäänkin hän astelee rakkaaksi käyneen kotikylän tanhuita.

Taava Juntunen, joka toipui lääkkeitä saatuaan niin, että pystyi kertomaan tapahtumat omalta kohdaltaan, kuljetettiin myös paareilla Kiantajärven vesistön varteen, josta lentokone kävi hänet noutamassa Hyrynsalmelle. Täällä emännän voimat kuitenkin ehtyivät, ja hän kuoli seuraavana päivänä.

Pojat pelastuivat, joskin kuoleman käsi kävi lähellä. Partisaani nousi tallin ylisille ja tempaisi poikien päältä peitteen, mutta pojilla olikin kaksi peitettä, ja he olivat toisen alla. Kun partisaani nykäisi peitteen eikä nähnyt sen alla ketään, niin hän laskeutui saman tien alas. Poikien onnistui päästä pois ylisiltä ennen tallin palamista ja kätkeytyä ohrapeltoon.

Noin tunnin kestäneen tulitaistelun jälkeen partisaaniosasto vetäytyi takaisin korpeen, mistä oli saapunutkin. Heikennetty varmistus oli muodostunut kylälle kohtalokkaaksi. Erkkilän talo paloi ulkorakennuksineen maan tasalle. Isännän ja vartiomiehen ruumiit löydettiin raunioista. Vartiomiesten sitkeä taistelu ja olettamus, että partisaanit olivat tietoisia ryhmän radiosta, jolla oli pyydetty apua, pelasti kylän täydelliseltä tuholta.

Kuin myrskytuuli — hävittäen ja tuhoten — kävi vainolainen hiljaisen erämaakylän kimppuun. Miksi? Se jää ikuisiksi ajoiksi selvittämättä.

Mutta elämä jatkuu täällä korvessakin. Rauniot häviävät uuden kasvun tieltä. Kylän väki ahertaa ja astelee rauhallisena pelloillaan ja poluillaan. Tyynenä he ihaillevat vaaransa laelta avautuvia silmäkantamattomia ja asumattomia, mutta mahtavia korpimaisemia, jotka kylpevät juovuttavassa auteereissa kirjavanvihreät vyöt uumillaan...

Syvälle on painunut heidän sieluunsa sanat: "Meidänpä vapautta vaarat on nää..."

Reino Kalervo

ARMEIJAKUNNAN

VAIHEITA TALVISODASSA

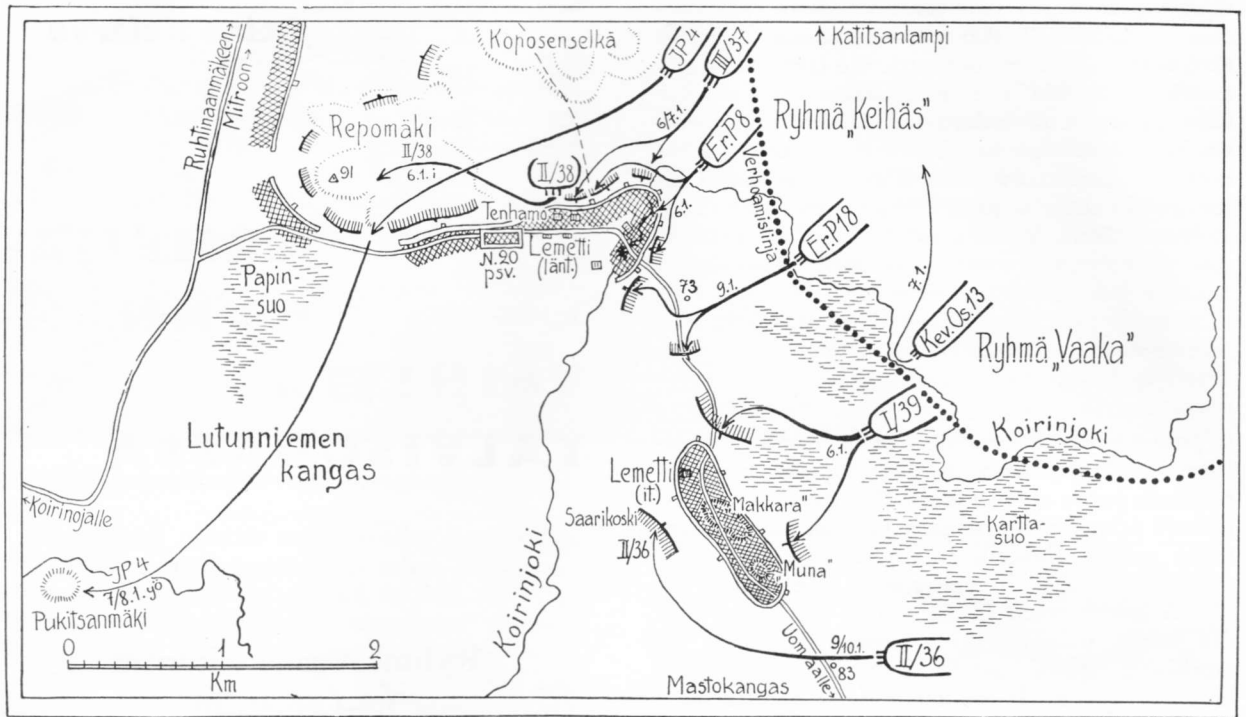
Ryhmä Vaaka takertuu Itä-Lemettiin

KAPTEENI VIRTASEN komentama I/JR 39 — Ryhmä Vaaka — oli ryhmittynyt Taisteluosasto Autin oikealle puolelle Katitsanlammesta etelään. Sen tehtävänä oli vallata itäinen Lemetti.

Lemettejä oli kaksi. Kartalle merkitty yksinäinen, kylän kaakkoispuolella oleva talo oli nimeltään Itä-Lemetti, varsinaista kylää kutsuttiin Länsi-Lemetiksi. Niiden miehitysjoukoista oli vain epämääräisiä tietoja. Jonkin divisioonan esikunnan epäiltiin oleskelevan lähetytyillä, mahdollisesti Saarikoskella. Ehkä oli Lemeteissä ainakin osia 34.Ps.Prikaatista, joka joulukuussa oli sivuuttanut Siiran tienhaaran matkalla länteen. Edelleen otaksuttiin niissä olevan osia JR 97:stä, jonka tiedettiin varmistavan Uomaan tietä. Mutta tähänpä tiedot loppuivatkin, eikä niitäkään voitu pitää varmoina.

Yöllä 5/6.1. lähti Ryhmä Vaaka ryhmitysalueeltaan. Valmiita latuja myöten sujui hiihto pimeydestä huolimatta nopeasti aina Koirinjoen uomalle saakka, jossa varmistusosastot seisoivat verhoamislinjalla. Etäisyys viholliseen oli täältä vain parisen kilometriä.

Vaikka latujen päihin oli saavuttu suunnitelman edellyttämänä kellonlyöntinä, ei niitä voitukaan välittömästi kello 8 ohittaa. Oli odotettava huoltotien avaamista, jotta kuormaston tärkeimmät osat saataisiin lähemmäs. Ainakin ahkiot olisivat tarpeen kohta taistelun alettua. Pysähdys tuli pitemmäksi kuin mitä oli otaksuttu ja tulipalopakkasessa ei rankaisematta seisoskella kehnoissa varusteissa. Kuten Taisteluosasto Autissa, täälläkin sattui paleltumisia — ja aivan yhtä kohtalokkaita. Moni mies sai luopua varpaistaan ja sormistaan ennen kuin vihollista edes kohdattiin. Kp- ja pk-ampujat pääsivät helpoimmalla, sillä alituinen automaattiseiden raksuttelemisen antoi sentään hiukkasen lämpöä kohmettuneeseen kehoon.

IV AK:n alkutaistelut Lemettien seudulla 6.—10.1.40. ja ensimmäisten suurten "mottien" syntyminen

Puolelta päivin päästiin vihdoon jatkamaan, ja nyt muuttui eteneminen kilpahiihdoksi, joka taantui vasta vihollisen läheisyyteen tultaessa. Kapteeni Virtasen suunnitelman mukaan oli pataljoonan pääosien, 1. ja 2.K:n, hyökättävä oikealla suoraan pohjoisesta maantielle ja tällä tavoin katkaistava Lemettien välinen yhteys. 3.K kävisi Lemetti itäisen kimppuun koillisesta. Toivottiin myös, että Taisteluosasto Tykkiin kuuluva II/JR 36, joka oli seurannut panssariprikaatin jälkiä Lavajärvelle, yhtisi hyökkäykseen kaakosta.

Heti ensimmäinen yritys, jonka 1. ja 2.K tekivät, johti alkumenestykseen. Komppaniat pääsivät maantielle ja pureutuivat siihen taloaukean (Lemetti itäisen) pohjoispuolella, noin puolen kilometrin päässä siitä. Lemettien välinen yhteys oli täten poikki, ja saaliiksi saatiin mm. 30 nälkiintynyttä hevosta. Tielle tuhottiin ainakin yksi panssarivaunu ja 3 kuorma-autoa paikalle pysäköidystä suuremmasta autokolonnasta. Tuo kolonna näytti sisältävän sängen sekalaista tavaraa elintarvikkeista ja ammuksista puuteriin ja naisten alusvaatteisiin saakka. Olivatpa mukana soittokunnan torvetkin, joita kenties tarvittaisiin sitten, kun Helsinki olisi vapautettu ja Otto Ville Kuusinen astuisi valtaistuimelleen.

Mutta pian kohdistui komppanioihin voimakas, panssarien tukema vastaisku ja heitti ne takaisin. Tie joutui uudelleen vihollisen käsiin, mutta niin lähelle komppaniat pysähtyivät, että voivat tulittaa tietä edelleenkin.

Samaan aikaan oli 3.K aloittanut hyökkäyksen aukean koillispuolelta. Maasto oli täällä harvaa lehtimetsää kasvavaa, taloaukealle loivasti viettävää rinnettä. Se oli hyökkääjälle kaikkea muuta kuin

edullista, ja kun komppania ryhtyi laskeutumaan rinnettä alas, vihollinen avasi tulen kaikista aseista. Sen veroista ei vielä tähän mennessä oltu nähty, ei osapuilleenkaan! Panssarit, tykit, 4-piipuiset it-konekiväärit, pst-aseet ja kranaatinheitimet muista puhumattakaan syytivät rinteeseen mielettömästi ammuksia ja luoteja. Ensimmäisten joukossa kaatui komppanian päällikkö, mutta toinen mies astui tilalle ja hammasta purren yritettiin hyökkäystä jatkaa. Uusi päällikkö tarkasteli maastoa kiikarillaan ja huomasi, että panssarit hallitsivat täysin aukean läpi kulkevaa tietä, jonka takaa avautui näkyviin todellinen korsukaupunki. Vastarinteeseen oli päällekkäin kaivettu korsuja toinen toisensa viereen, toinen toisensa yläpuolelle. Satoja näytti niitä olevan, ja jokainen korsuaikko syyti katkeamatonta tulta. Koko itäinen Lemetti oli kuin yhtä tuliasetta eikä sillä aseella ollut puutetta ampuvatarvikkeista.

Hyökkäyksen pitkittäminen, niin, paikallaan pysyminenkin olisi johtanut koko komppanian tuhoon. Suurin vaikeuksin, paksussa hangessa madellen päästiin irroittautumaan. Ja uskomatonta! Tappiot supistuivat muutamaan mieheen, ei kymmenenteen osaan siitä mitä pakkaneen oli aiheuttanut.

II/JR 36:n osallistuminen kaakosta käsin vielä tässä vaiheessa hyökkäykseen jäi toiveeksi. Se oli aivan liian kaukana ja lisäksi muissa tehtävissä. Kului vielä useita päiviä ennen kuin pataljoona saapui Itä-Lemettiin. Eikä kapteeni Virtanenkaan ollut suunnitelmansa sen varaan rakentanut.

Yöllä 6/7.1. saapui paikalle Kev.Os. 13. Sen alisti eversti Hannuksela nyt Ryhmä Vaakan komentajalle, ja sen avulla oli pysähtynyt hyökkäys saatava uudelleen liikkeelle. Toiveissa petyttiin taas. Tielle ei vahvennuksista huolimatta enää toista

kertaa päästy, ja jo iltamyöhällä oli kevyt osasto taas irroitettava. Me tapaamme sen piakkoin muualla.

Mutta kapteeni Virtanen ei antanut myöten vastoinkäymisistä huolimatta. Ryhmä Vaaka jatkoi edelleen itsepintaisesti Lemetti itäisen ahdistamista. Joskus onnistuttiin näissä myöhemmissä yrityksissä pääsemään tielle saakka, mutta silloinkin vain hetkiseksi, aina oli otteesta luovuttava. Toisinaan keinoittelivat partiot itsensä tielle asettaakseen siihen miinoja ja saivat usein ilokseen katsella, miten panssarit niihin ajoivat. Silloin tällöin näyttäytyi joku hevuskolonna, se oli taatusti tuhon oma, koska Uomaan tie oli koko ajan tulen alla. Ja aina oli kaha-koitava, jopa taisteltavakin selustassa kuhisevien partioiden tai vahvempien osastojen kanssa. Mutta itäiseen Lemettiin ei päästy, oli takerruttu sen edustalle.

Kun ylemmissä johtoportaisissa nähtiin, millaisen ampiäispesän kimppuun Ryhmä Vaaka oli joutunut, muutettiin ryhmän tehtävää. Enää ei ollut kysymys hyökkäämisestä eikä valtaamisesta, toiminta piti rajoittaa siihen, että tukikohta saatiin pysymään kokonaan eristettynä. Tähän päämäärään päästiin tammikuun 9. päivänä, jolloin Lemettien välinen yhteys katkaistiin lopullisesti pisteen 73 seutuvilla. Silloin saatiin tuhotuksi 30 ajoneuvoa ja 15 korsua yhdellä kertaa ja vähän myöhemmin katkaistiin maantie lopullisesti myös kaakossa. Näin oli Itä-Lemetti vihdoon tammikuun 11. päivänä saatu joka taholta ympäröidyksi, ja silloin myöskin II/JR 36 vartioi jo omaa osaansa saartorenkain kehällä. — Itä-Lemetin kuuluisa motti oli syntynyt!

Ryhmä Keihäs hyökkää Länsi-Lemettiin

Ratkaisuhyökkäyksen painopistesuunnassa oli everstiluutnantti I. Järvisen komennossa Ryhmä Keihäs. Sen pataljoonat, II/JR 38, III/JR 37, Er.P 8 sekä 8.1. lähtien vielä Er.P 18, oli ryhmitetty Katitsanlammen eteläpuolelle aloittaakseen sieltä III/KTR 13:n tulen tukemana hyökkäyksen ensi sijassa Repomäen ja Länsi-Lemetin valtaamiseksi. Sitten kun nämä alkutehtävät olisi suoritettu, Ryhmän pääosien piti jatkaa Koirinojalle.

Kun hyökkäyspäivän aamu valkeni, oli etenemisladut avattu verhoamislinjalle saakka, ja kunkin latuparin päässä oli varmistuksena komppanian suurin osasto. Eteneminen alkoi käskyn mukaan 6.1. kello 8.

Aivan pian sen jälkeen kun varmistusosastot oli sivuutettu, kohdattiin vihollinen ja taistelut leimautivat koko kaksi pataljoonaa käsittävän etulinjan pituudella. Hitaasti paksussa hangessa tarpoen saavutti oikealla oleva II/JR 38 Tenhamon kukkulan Lemetin kyläaukean pohjoisreunassa. Er.P 8, joka eteni vasemmalla, pääsi niin ikään kylän laitaan sekä pohjoisessa että idässä. Oli onnistuttu työntämään vihollisen varmistusosastot takaisin aukean reunasta, mutta hälytys itse kylässä oli myös tapahtunut eikä pitemmälle enää päästyäkään. Nähtiin, kuinka panssarivaunut liikkuivat edes takaisin kylän läpi johtavalla tiellä, nähtiin myös tien kahden puolen kaivetut taisteluhaudat. Kaikkien näkyvissä olevien talojen kivijalat oli varustettu pesäkkeiksi, joista tuiskusi taukoamaton tuli. Lisäksi voitiin ha-

Lemetin motin tankkipirssi

vaita, että maantieltä johti kylän eteläpuolella olevaan metsään jyrättyjä teitä panssareita varten. Tie olisi pitänyt saada sulutetuksi, jotta panssarien liikkeet olisi voitu rajoittaa, mutta useista rohkeista yrityksistä huolimatta ei siinä onnistuttu. — Suomalaisten hyökkäys pysähtyi auttamattomasti.

Tällainen oli tilanne, kun everstiluutnantti Järvinen iltapäivällä irroitti II/JR 38:n taistelusta ja suuntasi sen Repomäelle. Hän otaksui täältä käsin pääsevänsä helpommin käsiksi vastustajaan. Oli myös tarpeen varmistaa oikealle, ettei Taisteluosasto Oinasta vastassa oleva vihollinen pääsisi aiheuttamaan yllätyksiä.

Etenemisen aikana oli selustaan jäänyt lukuisasti vihollispartioita, ja näiden kanssa kahakoiden II/JR 38 pyrki tavoitteeseensa. Repomäki saavutettiin vasta illan muuttuessa yöksi. Päästiinpä hetkiseksi mäen eteläpuolella olevalle maantiellekin, ja se saatiin kaikessa kiireessä sulutetuksi.

Er.P 8 oli tällä välin levittäytynyt myös II/JR 38:n jättämälle kaistalle. Se oli täten saartanut kylän sekä pohjoisesta että idästä, ja sen partiot olivat tunkeutuneet kylän eteläpuolella olevaan metsäänkin, jonne panssarien urat johtivat. Sieltä ne olivat löytäneet ainakin kaksikymmentä vaunua käsittävän ”tankkipirsin”.

Päivän kuluessa saatiin todetuksi, että Lemetti läntinen oli järjestelmällisesti varustettu puolustuskuntoon ja että siellä oli panssareita, tykistöä ja konetuliaseita runsaasti. Tämän vuoksi päätettiin siirtää tähän saakka taempaan olleet pataljoonat yön aikana eteen ja jatkaa hyökkäystä aamun sarastaessa.

Pimeän tultua alkoi vihollisen partio toiminta silminnähävästi vilkastua. Erityisesti se lähetti Mitron kylästä partion toisensa jälkeen Ryhmä Keihään selustaan, jossa muutenkin tavattiin toiminnassa vahvojakin vihollisen osastoja. Repomäen liepeillä löi II/JR 38 yöllä hajalle ainakin komppanian vahvuisen vihollisjoukon, ja Kuposenselässä tuntui olevan jopa parikin komppaniaa. Niistä ei kuitenkaan suurempaa välitetty, koska katsottiin, että selustassa tapahtuvat kahakat kuuluivat ikään kuin päiväjärjestykseen. Mitäpä vahinkoa sitä paitsi syvässä hangessa jalan tarpovat viholliset saivat aikaan. Kylähän pakkanen ja nälkä aikanaan pitäisivät niistä huolen. Ainoa suunta, johon oli pakko kiinnittää jonkinlaista huomiota, oli vihollisen entinen huoltotie Lemetistä Kuposenselän kautta Mitroon. Eikä se sitä paitsi oikeastaan mikään entinen huoltotie ollutkaan. Vanhasta tottumuksista vihollinen pyrki sitä vieläkin liikennöimään, ja vasta 11.1. saatiin tien varsi lopullisesti puhdistetuksi, kun III/JR 37 tuhosi sen kuormaston 50-miehisen suojajoukon ja toi kuormat paremmalle puolelle. Kuposenselkä jäi vielä silloinkin vastustajan haltuun, mutta kun joukkoja ei liennyt sen valtaamiseksi, tyydyttiin vain yksinkertaisesti hiihtämään sen ympäri latu. Siellä sai vihollinen toistaiseksi olla kuin karhu kierroksessa.

Tammikuun 7. päivänä aloitettiin uusi hyökkäys läntistä Lemettiä vastaan. II/JR 38:n tilalle oli yöllä tuotu III/JR 37, mutta tälläkin kertaa jäivät saavutukset mitättömiksi. Ainoastaan kylän länsi-

Tuonen viikatteen kaatamaa luokoa Lemetin motin tiellä

reuna saatiin maantietä myöten haltuun, ja hyvä niinkin, nyt voitiin tielle edes ampua.

Uusia joukkoja tuotiin eteen. Er.P 18 suunnattiin molempien Lemettien välitse läntisen Lemetin eteläpuolelle, samalla kun III/JR 37 pohjoisesta ja Er.P 8 idästä hyökkäsivät tukikohdan kimppuun. Er.P 18 tunkeutui maantielle, ei kauemmas, ja ratkaisu viipyi. Jokunen vihollispartio ammuskeli mestästä tielle ruuhkautuneita miehiämme, jotka neuvottelivat, eiköhän olisi jo aika päästä takaisin teltoille ja saada ruokaa.

Oli tehty kohtalokas erehdys, kun Er.P 18:n kaltaisen pataljoona oli lähetetty korpisotaan. Patal-

joona oli koottu Hangon ja Helsingin välisen saariston ja rannikon miehistä, joiden keski-ikä oli 37 vuotta. Ennen sotaa he olivat palvelleet laivastossa, rannikkotyöstössä ja Helsingin Komennuskomppaniassa eikä heillä ollut aavistustakaan jalkaväen taistelutavoista. Suurin osa miehistä oli sitä paitsi hiihtotaidottomia eivätkä osanneet suomen kieltäkään. Voidaan vain valittaa, että Ryhmä Keihäs näin tärkeässä taisteluvaiheessa oli saanut käyttöönsä joukon, jolta puuttuivat kaikki edellytykset toimia korpisodan olosuhteissa. Päälystöä ja miehistöä ei sovi moittia, he yrittivät kaikesta huolimatta parhaansa ja kärsivät paljon tappioita. Mutta

ei ollut varaa menettää miehiä, etenkin kun pataljoonalla ei ollut edellytyksiä saavuttaa tappioitaan vastaavia menestystuloksia. Everstiluutnantti Järvisen täytyikin asettaa Er.P 18 tämän jälkeen toisarvoisiin puolustus- ja varmistustehtäviin, ja niistä se selviytyi tyydyttävästi.

Länsi-Lemetin valtaus oli siirrettävä myöhäisempään ajankohtaan, mutta puristusta sen ympärillä kiristettiin päivittäin Er.P 8:n ja III/JR 37:n avulla.

Tammikuun 10. päivän iltana olivat olosuhteet taas suotuisat uutta hyökkäystä varten. Vallitsi täydellinen pimeys ja satoi lumiräntää, kun Er.P 8 ja III/JR 37 lähtivät liikkeelle. Mukana oli myös osasto 26.Pion.K:sta. Viimeksi mainitun tehtävänä oli miinoittaa maantie ja räjäyttää Koirinjoen yli johtava silta panssarien liikkumisen rajoittamiseksi.

Hyökkäyksen alku oli lupaava. Ryhmä Keihään komentaja oli vakuuttunut tukikohdan kukistumisesta, jos kohta liike pimeässä ja räntäpyryssä kehittyi hitaasti. Hieman valoa antoi sentään kylässä raivoava tulipalo, jonka kranaatinheitimet olivat sätyttäneet. Sen heikossa valossa idästä hyökkäävät Er.P 8:n osastot (Inomaa ja Lehtisaari) tunkeutuivat syvemmälle ja syvemmälle tukikohtaan. Saatiin saalistakin, joku tykki, traktoreita, konekiväärejä ja muuta materiaalia. Kylästä kuultiin ankara räjähdys. Silloin alkoi vaikuttaa uusi tekijä, joka kokonaan sotki Ryhmän komentajan laskelmat.

Vihollisen oli todettu alkavan irroittautua asemistaan Taisteluosasto Oinaan edestä Ruokojärvellä ja Ruhtinaanmäessä ilmeisesti vetäytyäkseen eteläisempien voimaryhmiensä yhteyteen. Tämä oli saatava estetyksi. Eversti Hannuksela antoi käskyn Er.P 8:n irroittamisesta ja siirtämisestä Repomäen pohjoispuolelle, josta se voisi katkaista vihollisen peräytymistien Ruhtinaanmäen ja Koirinjoen välillä. Ryhmä Keihään komentaja pyysi lupaa käyttää pataljoonaa vielä kolme tuntia saadakseen edes Lemetin itäreunassa olevan tukikohdan vallatuksi, mutta pyyntöön ei suostuttu. Kirvelevin sydämin hän sai siis keskeyttää hyökkäyksensä ja irroittaa käsketyn pataljoonan taistelusta. Jäljelle jääneillä voimilla ei Lemetti läntistä voitu väkivalloin kukistaa, se voitiin pitää vain eristettynä ja koettaa näännyttää nälällä.

Vastasiko everstiluutnantti Järvisen optimismi hyökkäyksensä menestymiseen todellisuutta? Tuskinpa vain, ainakaan ei siihen korkeammassa johdossa uskottu, olisihan hänelle toki muuten myönnetty pyytämänsä kolmen tunnin lykkäys Er.P 8:n irroittamisessa. Myöskin motin lopulta kukistuu saatu sotasaalis panssarivaunuineen, tykkeineen, kone- ja pikakivääreineen muusta puhumatta-kaan on omiaan saattamaan epäilyksen alaiseksi, olisiko motti juuri tuona ajankohtana kukistunut parin pataljoonan voimin.

Joka tapauksessa olivat ensimmäiset hyökkäykset uudella etenemissuunnalla osoittaneet, minkälaisen voimapesän niin Itä- kuin Länsi-Lemettikin muodostivat. Nyt oli armeijakunnan komentaja sitä mieltä, että hyökkäysliikettä ei voitaisi toistaiseksi jatkaa, kun selustaan olisi pakko jättää tällaisia vihollisvoimia. Operatiiviset mielipiteet kävivät jälleen ristiin, mutta lopulta päätettiin sentään hyök-

käystä jatkaa selustaan jäävistä vihollispesäkkeistä huolimatta. Päätökseen vaikutti ratkaisevasti Päämajan operatiivisen osaston päällikkö, everstiluutnantti V. Nihtilä, joka kerrotun suuren saarrostus-hyökkäyksen alkaessa oli saapunut IV AKE:aan hyökkäysliikkeen kehitystä seuraamaan. Lähtiessään matkalle oli hän näet saanut marsalkka Mannerheimilta ehdottoman ohjeen, että armeijakunnan nyt suunnittelemaa ja aloittamaa hyökkäystä ei tällä kertaa saanut ilman Päämajan hyväksymistä keskeyttää. Sotatoimien tukemiseksi oli Päämaja lähettänyt tällä hetkellä mm. yhden jääkäripataljoonan (JP 4) Syskyjärvelle, ja sen käytön suunnittelu määrättiin everstiluutnantti Nihtilän ratkaistavaksi tilanteen mukaan hyökkäyksen eteenpäin viemisen tehostamiseksi. Pataljoona johdettiin taitavasti hyökkäykseen, ja muutkin joukot saivat jatkaa etenemistään Koirinojaa kohden.

Jääkäripataljoona 4 murtautuu Pukitsanmäelle

Jätämme nyt Ryhmä Keihään Länsi-Lemetin edustalle ja palaamme ajassa taaksepäin.

Niiden voimien joukossa, jotka Päämaja oli ratkaisuhyökkäystä varten lähettänyt IV AK:n lohkolle, oli siis myös Jääkäripataljoona 4, eräs armeijamme parhaimpia kaaderipataljoonia. Sodan alkuvaiheessa se oli taistellut Karjalan Kannaksella, Raudussa ja Kyyrölässä, kuormattu 3.1. Honkanie-men asemalla ja saapunut Laatokan Karjalaan seuraavana päivänä. Leppäsyryssä tapahtuneen purkamisen jälkeen pataljoona oli hyökkäyspäivän aattona leiriytyneenä Syskyjärven eteläpuolelle Katitsanlammen ryhmitysalueelle.

Suoritettujen tilanteenarviointien tuloksena päätettiin JP 4 ohjata ensin Repomäelle. Sieltä sen oli edettävä Lutunniemenkankaan kautta Pukitsanmäelle ja otettava haltuunsa tuo hallitseva maastokohta.

Tehtävä oli tavallisuudesta poikkeava, oli tunkeuduttava syvälle vastustajan selustaan, sen joukkojen keskuuteen, ilman että minkäänlainen välitön apu muiden hyökkäysjoukkojen taholta voisi tulla ainakaan aluksi kysymykseen. Eipä silti, että pataljoonaa olisi liikoja avustettu silloinkaan, kun se vielä oli omalla puolella. Eihän sille annettu mukaan edes oppaita, vaikka esim. Er.P 8:ssa oli vaikka minkä verran maaston erinomaisen hyvin tuntevia miehiä. Ja kuitenkin oli JP 4 juuri saapunut kokonaan toiselta sotanäyttämöltä eikä näin ollen ollut mitenkään ehtinyt perehtyä uusiin olosuhteisiin enempää kuin maastoonkaan.

Aamu oli 7.1. jo ehtinyt kulua pitkälle ennen kuin eversti Hannukselan käsky kello 9 saapui pataljoonalle. Määräaikana ei siis päästy liikkeelle, mutta jo tunnin kuluttua käskyn saapumisesta JP 4 oli hiihtämässä Repomäkeä kohti. Maantien piti mäen eteläpuolella olla Ryhmä Keihään hallussa ja siitä kohdasta mentäisiin rintamalinjan läpi. Tämä tieto ei pitänyt paikkaansa yhtä vähän kuin sekään, että välimaasto olisi puhdistettu vihollisista. Koko läntisen Lemetin pohjoisenpuolinen metsämaasto oli päinvastoin lukuisten, jos kohta

sillä hetkellä hajanaisten vihollisosastojen ja -partioiden hallussa, ja näiden kanssa yhtä mittaa kahakoiden pataljoona eteni hitaasti kohti Repomäkeä. Konekivääri- ja tykkikomppaniat sekä kuormasto oli pitänyt alun perin jättää jälkeen. Ne eivät olisi kyenneet seuraamaan tietömmässä umpi-hangessa, eivät ainakaan enää sen jälkeen, kun oma etulinja ylitettäisiin.

Ilta oli jo aikoja sitten pimennyt, ennen kuin Repomäki saavutettiin ja voitiin todeta, ettei sen juuressa alhaalla kulkeva tie suinkaan ollut omien hallussa. Panssarivaunut liikehtivät sitä myöten edestakaisin, valaisivat tämän tästä ympäristöä valonheittimillä ja raketeilla sekä kaikesta päättäen pitivät yllä valpasta vartiointia. Pataljoonan komentaja, kapteeni P. Johansson ei tästä sen pahemmin häkeltynyt. Tarkkailtuaan hetkisen olosuhteita ja pantuaan ennen muuta merkille panssarien "aikataulun" hän teki päätöksensä. Pataljoona koottiin tiiviiseen ryhmytykseen suppealle alueella melkein pä maantien reunaan, ja kun vartioiva panssarivaunu oli hieman etäntynyt, tie ylitettiin nopealla syöksyllä. Kello oli juuri lyönyt 21.

Tekoa on pidettävä enemmän kuin rohkeana, se oli uhkarohkea. Olihan sentään kysymyksessä kokonainen pataljoona eikä mikään vähäpätöinen partio, joka pääsee pujahtamaan melkein pä mistä raosta tahansa. Mutta yrittäminen onnistui, vihollinen ei saanut tapahtuneesta mitään vihiä.

Maantien eteläpuolella oli uudelleen ryhmitytävä etenemistä varten. Matkaa jatkettiin liikoja viivyttämättä, ja vihollista kohtaamatta saavuttiin Pukitsanmäelle yöllä 7/8.1. kello 2. Mäki oli vapaa vihollisista. Sitä vastoin näytti Pukitsan kylässä mäen eteläpuolella olevan ainakin varmistus-elimä, ja kauempaa kaakosta, Koivuselän kylästä kuului hälyä, joka osoitti, että siellä oli suurempia joukkoja. Edelleen havaittiin, että vastapäinen, jyrkkärinteinen Viinämäki oli miehitetty. Nähtiin lukemattomia autonvaloja ja kuultiin, miten raskas liikenne jyräsi taukoamatta Salmin tiellä, vain vajaan kilometrin päässä Pukitsanmäeltä länteen. — Jääkäripataljoona 4 oli saavuttanut tavoitteensa, mutta oli siellä täydellisesti erillään omista joukoista. Taistelun melske, joka Lemeteistä ja Uomaan tieltä kaukaa idästäpäin kantautui korviin, pysyi paikoillaan ja todisti vakuttavasti, etteivät muut suomalaiset hyökkäysjoukot olleet lähestymässä.

Jo hiihtomarssin aikana oli hirvittävä pakkanen kovin koetellut pataljoonan voimia, nyt muuttui olo suorastaan sietämättömäksi. Teltat olivat luonnollisesti kuormaston mukana Uomaan tien pohjoispuolella tien varteen juuttuneiden hyökkäysjoukkojen selustassa. Jos kohta tämän varusmiespataljoonan varustus oli kokonaan toista luokkaa kuin reserviläisrykmenttien keho vaatetus, lämmintä olisi kipeästi kaivattu. Oli paleltuneita, jotka olisivat kaivanneet hoitoa ja lämmintä, ennen muuta lämmintä. Mutta vihollinen kuhisi kaikkialla ympärillä, ja nuotioden virittäminen olisi voinut koitua kohtalokkaaksi. Kaiken uhalla antoi kapteeni Johansson luvan avotulien tekoon. Ne koetettiin parhaimman mukaan verhota ja suojata havuilla. Ra-

kennettiin myös alkeellisia havukatoksia, antoivat-han ne joka tapauksessa jonkinlaisen suojan purevaa viimaa vastaan. Ihmeellistä kyllä, vihollinen ei pataljoonasta aluksi piitannut. Se lienee arvellut, että mäelle oli sijoitettu joitakin heikäläisiä varmistusosastoja.

Salmin tiellä vyöryvä liikenne houkutteli kovin kapteeni Johanssonia toimintaan tietä vastaan eikä kieltää sovi, etteikö siihen olisi ollutkin erinomai-

mahdollisimman vähän, mutta tammikuun 10. päivänä tämä piilosilla olo sai päättyä. Silloin saapui mäelle ratsumestari L. Molanderin Kev.Os. 13 mukanaan pataljoonan kuormasto ja raskaat kompaniat. Ilo oli suuri, kun yhteys omiin oli taas saavutettu, ja yhtä riemastuttavaa oli havaita Ryhmä Lohikäärmeen taistelevan jo Koivuselässä. — JP 4 oli ollut eristettynä, mutta nyt se vihdoinkin voi ryhtyä toimimaan Salmin tietä vastaan.

Vihollisen tankkiarmaadan vaiennut hirviö Lemetin motissa

nen mahdollisuus. Ajateltuaan asiaa tarkemmin hän siitä huolimatta päätti pysytellä toistaiseksi paikoillaan, mahdollisimman huomaamattomana. Eristetty asema, huollon puuttuminen ja paleltuneiden hoito olivat tekijöitä, joita ei voitu sivuuttaa. Sitä paitsi olisi kaikenlainen toiminta varmuudella tuonut mukanaan haavoittuneitakin. Miten ne olisi pystytty näissä oloissa huoltamaan ja lähettämään taemmas hoitoa saamaan. Kokonaan toimettomiksi ei sentään jääty, tehtävää oli yllin kyllin. Aikaa hukkaamatta alettiin järjestää mäen puolustusta, kaivettiin ampumakuoppia ja suojapaikkoja sekä sulutettiin mäelle johtavia teitä. Mutta ennen kaikkea kiellettiin ampuminen, kohdalle mahdollisesti osuvat vihollispartiot oli tuhattava äänettömästi.

Vielä seuraavakin päivä käytettiin puolustuksen lujittamiseen ja koetettiin näyttäytyä viholliselle

Oli varhainen aamu, kun tieto JP 4:n saapumisesta Pukitsanmäelle tuli IV AKE:aan. Sen asema oli uhanalainen, se hyvin tajuttiin, sillä keinot pataljoonan avustamiseen olivat vähäiset. Tilanteen vaikeutumiseen vaikutti nyt varsinkin se, että äsken olivat molemmat Lemetit paljastaneet, mitä niihin kätkeytyi, eikä tämä suinkaan ollut omiaan antamaan toiveita hyökkäyksen nopeasta edistymisestä. Pataljoonan toimintaa oli kuitenkin mahdollisimman pian päästävä tukemaan. Niinpä kenraalimajuri Hägglund soitti henkilökohtaisesti eversti Autille ja kiirehti hänen etenemistään. Tämä riittikin, JP 4 saatiin jo parissa vuorokaudessa mainituin tavoin yhteyteen Ryhmä Lohikäärmeen kanssa. Siten oli samalla armeijakunta saatu joka tapauksessa tehokkaasti liikkeelle päätavoitettaan Koirinojaa ja Laatokkaa kohden.

Taipaleenjoella tammikuun lopulla 1940

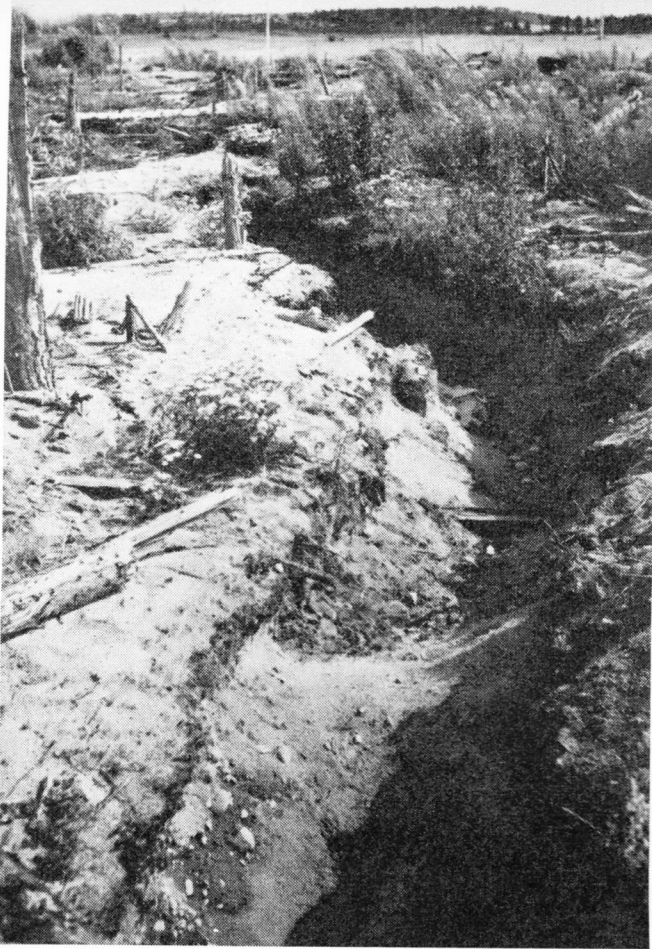
II

Niilo Kenjakka

Eräänä Talvisodan tammikuun päivänä asettui äsken Karjalan kannaksen rintamalle saapunut kymenlaaksolainen joukko Taipaleen kannakselle aseisiin jatkaakseen puolustusta tukikohdissa, joiden edelliset suomalaiset puolustajat olivat viimeiseen mieheen täyttäneet tehtävänsä. Seuraavassa jatkuu joukkueenjohtajan kertomus kokemuksistaan noina kovina päivinä.

Kirjoituksessa mainittu Mustaojan maasto valokuvattuna kesällä 1942

Terenttilän tukikohta 4:ään johtava yhdyshauta kesällä 1942

kaita paljaalla sormellani, mutta renkaat olivat jäykkiä ja keskisormeni repesi pahasti. Ei ollut muuta keinoa kuin lähelläni oleva kivääri, jossa oli pistin päässä. Siihen pistimeen pujotin aina varmistusrenkaan ja leikki jatkui. Kiivas käsikranaattisateemme pysäytti hyökkääjät ja hautamme jäi heiltä saavuttamatta.

"Vihreät" miehet olivat osoittaneet viholliselle, etteivät he ole edeltäjiään huonompia. Tulikas-temme oli kestänyt ja tyytyväisyys täytti mielemme, kun tuli laantui ja kuljin haudassa katsoen taistelun jälkiä ja keskustelin poikieni kanssa. "Vaari", vanhin joukostani, oli polvillaan ja silmä kovana tähysti eteensä kivääri valmiina ja hapuili leipä-laukustaan vanerinpalaa. Katselin Vaaria, hän, jo vanha mies, puri kuivaa leipäpalaansa ja tähysti vihollista, ei nurissut, ettei ollut lämmintä keittoa, ymmärsi kun sanottiin, ettei voi tuoda tänne. Päivä oli ehtinyt silloin kallistua jo ehtopuolelle.

Ilta ja yö saapuivat odotettuina, mutta ei lämmin ruoka. Keittoa luvattiin, mutta lupaukseksi se jäi. Tasainen vihan pito jatkui yöllä ja vihollisen tykistö ampui, se paahtoi kaikkialle. Pian opimme tuntemaan putken äänistä, mikä lähettää meille ammuksensa, mikä Kaarnejalle ja mikä tukikohta Neloseen tai Viitoseen. Kirvesmäen vähän kaukaisempi, tasainen jyske osoitti sielläkin Yrjö Jylhän poikain valvovan.

Kun olimme kolme vuorokautta Mustaojaa puolustaneet nukkumatta ja ilman lämmintä keittoa,

alkoi odotus vaihdosta. Ainainen hermojäännitys antoi pojille voimia kestää nukkumatta, mutta aloin huomata heissä väsymyksestä johtuvaa varomattomuutta. Ihmeellisesti oppii sodassa tuntemaan ihmisen perusolemuksen, ja monenlaisia luonteita löytää omasta joukostaan.

Millaisia vastakohtia olivatkaan ne kaksi pojistani, jotka poistuivat rivistä samana päivänä vihollisen taas ankarasti hyökätessä? Toinen, korpraali, sai käteensä luodin, joka lievästi vahingoitti peukaloa. Mies rupesi valittelemaan ja heti pyrkimään sidontapaikalle. Kun taas alikersantti Juutilainen, pikakivääriryhmäni johtaja, sai luodin olkapäähänsä taistelun kiivaimmillaan riehuessa. Olin hänen vierellään ja kuulin pientä mutinaa osumisesta. Mutta kun mies jatkoi ampumistaan en kiinnittänyt häneen enempää huomiota. Vasta kun alikersantti ei voinut enää ampua ja antoi pikakiväärinsä apulaiselleen, huomasiin hänellä oikean käden herpaantuneen. Kuitenkin hän pysyi paikallaan ja yritti ladata lippaita. Kun näin verta tippuvan pojan hihasta menin hänen luokseen ja kysyin mihin on osunut:

— Olkapäähän tuntuu osuneen, mutta kyllä minä voin vielä taistelussa olla.

Näin kuitenkin pojan posken kalpenevan ja kun pyysin aukaisemaan asetakkiaan näin koko rinnan olevan veressä ja oikeassa olkapäässä pahannäköisen haavan. Sidoin ensisiteelläni haavan ja kehoitin miestä lähtemään sidontapaikalle. Poika vastusteli, ja kun lopulta teki lähtöä, niin kysyi:

— Onko herra vänrikillä ehkä jotain asiaa pataljoonan komentopaikkaan, voisinko samalla toimittaa?

Vielä haavoittuneenakin hän siis muisti, että miehiä tarvitaan edessä ja ei ole aina lähettejä juoksemassa asialla. Kunnan poika, jonka muistan urhoollisena taistelijana.

Vihdoin tuli meille muutto kuusi vuorokautta taisteltuamme yhteen menoon samassa haudassa. Emme olleet enää uskoa todeksikaan vaihtoamme, mutta niin kuitenkin eräänä yönä löysimme itsemme vieressä hyvin ahtaassa korsussa. Oli aamuyö kun vihdoin nukahdin uneen, jonka maakeuden vain väsynyt voi tuntea.

Korsu oli niin pieni, että joukkue juuri ja juuri mahtui sisälle ja niin matala, että täytyi kulkea kyyryssä. Ylälaverilla olin itselleni saanut kapean tilan, jossa piti nukkua kyljellään. Sydän levottomana, mutta ruumiini loppuun asti väsyneenä nukuin korsun tunkkaisessa ilmassa. Herkistynyt korvani kuuli käytävästä liikettä ja oven auki tempausun jälkeen hermostuneen huodon:

— Hälytys!

Olin vielä puoliksi unen pöpperössä, kun hivuttaudin alas laverilta. Olin ollut parhaassa unessa, mutta vain pari tuntia. Vai tämmöistä onkin tämä lepo, huokasin väsyneenä. Oli hälinää ja ahdasta. Hermostuneina haettiin varusteita, ja tyytymättömyyden murina kuului ympäriltäni. Pieni myrskylyhty loi ympärilleen niukkaa valoaan ja ilma oli tukahduttavan raskas.

Aamu oli jo valjennut meidän ryömiessä ylös kolostamme ja varustaessa itseämme patruunoilla ja käsikranaateilla.

Terenttilän taistelumaastoa kesällä 1942

Ilmoittauduttuani komppanianpäällikölle joukkueineni sain kuulla, että vihollinen on päässyt Terenttilässä tukikohta Neloseen ja meidän on lyötävä se sieltä pois.

En tiennyt edes missä Nelonen on, mutta pian lähti komppaniamme liikkeelle ja harva jono likaisissa lumipuvuissaan eteni kumaraena yli mustalle mullalle ja hiekalle myllerretyn aukean kohti Nelosen ja Viitosen kannokkangasta. Tavanomainen tykkitulo oli jo jotain muuta. Ammuksia tuli kuin hihnasyötöllä ja leveällä sellaisella.

Viimeisessä kuolleessa kummassa siirtyi komppania hyökkäysryhmytykseen joukkueeni joutuessa äärimmäiseksi vasemmalle. Varmistauduin, että ryhmäni olivat koossa, ja kuin äänettömät aaveet menimme yli suojaavan harjanteen päin tulta, joka otti juoksujalkaa ryntäävän joukkueemme vastaan. Luotien vinkuna oli kuin vianoa soittoa valtavan tykkitulun rinnalla.

Tulipeitteen siirryttyä taaksemme näin ihmeekseni, että alikersantti Leppänen, vierelläni ollut ryhmänjohtaja, jonka lähellä räjähtänyt ammus oli maalla tyystin peittänyt, kömpi ylös. Kysyin, montako jäi, ja sain vastauksen:

— Ei yhtään, herra vänrikki.

Tästä pientä toivoa saaneena syöksyin joukkueineni kohti osoitettua tavoitetta, yhdyshautaa, joka vei Viitosen ja Nelosen saumaan. Mutta vihollisjalkaväen tuli ei hellittänyt, ja se otti oman veronsa meiltä.

Saavutamme tukikohtia yhdistävän yhdyshaudan, joka on tyhjä. Hauta on ahdas ja vain polven syvyinen. Haen komppanianpäällikköä ja löydän hänet keskipaikkeilla hautaa. Siihen tulevat toisen ja kol-

mannen joukkueen johtajatkin. Komppanian päällikkö on saanut kypäräänsä aivan otsan keskelle luodin, mutta onneksi on kypärä ollut hänellä melko ylhäällä ja pääkuori jäänyt ehyeksi. Mutta isku ei ole mennyt jälkeä jättämättä, minkä kohta huomasimme.

Ryömin aivan vihollisen puoleiseen päähän yhdyshautaa ja huomaan, että myöskin Viitonen on vihollisen hallussa ja että piippolakkeja hiippaa jo pitkin yhdyshautaa meitä kohden. Järjestän konekiväärin ja pari pikakivääriä luokseni aseisiin ja ryhdymme pitämään puoliämme siinä, missä olemme.

Asemamme on mahdollisimman epämurkava. Vihollinen etenee sivuilla ja ampuu nyt meitä kahta puolen. Hautamme on matala, poikia on kaatunut ja jäänyt virumaan hautaan, haitaten siten muutenkin ahdasta kulkua.

Olen haudan päässä ja osoitan vierelläni olevalle pk-ampujalle erästä kantoa:

— Katso tuolla on vihollisen konekivääri, ota se jyvälle.

Tähän korsiin helmikuussa tullut täysosuma vaati uhrikseen 16 sotilastamme

Lippaan ehti tottelevainen nuorukainen tuskin tyhjentää, kun vierelläni napsahtaa ilkeästi ja pikakivääri ei äännä. Näen pojan lyyhistyvän mitään sanomatta alas hautaan ja kypärä valahtaa remmistä roikkuen niskaan. Kutsun takaa toisen pikakiväärin kaatuneen sijalle. Tunnen tulijan rauhalliseksi Immoiseksi, osoitan hänelle paikan ja varoitin, ettei källisi kuten hänelle, joka makaa vierellämme.

Immonen, rauhallinen Petäjäveden poika, alkaa kurittaa silmillemme tulevia vihollisia. Katson sivuun häntä, ja juuri kun käännän pääni taas tä-

Jäännökset täysosuman saaneesta korsusta kesällä 1942

hystääkseni eteen, tupsahtaa luoti aivan viereeni, missä äsken minun pääni oli hetken ollut liikkumattomana. Arvaan, että edessämme on tark'ampujia ja rupean varoittamaan Immosta, koska näen hänen nousseen aika ylös vallille aseinsaa ja päästävän tulta minkä aseestaan saa. Mutta Immonen putoaa polvilleen hautaan ja vetäen pikakiväärinsä mukanaan rinnoilleen kaatuu toisen toverinsa viereen.

Vielä en hellitä. Käsken juoksuhaudata pitkin ampuvan pikakiväärin miehen muuttaa ampumasuuntaa ja ampu oikealla olevaa konekivääriä, jonne konepistoolini ei yllä, ja minä pidän kurissa pitkin juoksuhaudata tulevat viholliset. Kolmannen joukkueen johtajalle annoin käskyn olla aivan haudan takapäissä. Saan kuulla takaa, että komppanian päällikkö on haavoittunut ja viety taakse. Otan komppanian johtooni. Lähetin ryömiä luokseni ja antaa pataljoonan komentajan lähettämän käskyn:

— Komppania pitää paikkansa. Apua saapuu ja vastaisku alkaa. Kun näette oikealla lumipukuisten hyökkäävän, he ovat omia, ja yhtykää vastaiskuun. — Meitä ei ole sittenkään unohdettu.

Kauanko lienee taistelumme kestänyt, sitä tuli tuskin kukaan arvioineeksi, mutta riemastuksen huuto oli innoittava, kun oikealla huomasimme oman ketjun etenevän lumipuvuissaan. Liittyessämme hyökkäykseen tuntui nyt niin vapauttavalta jättää tuo ahdistuksen kiroama paikka.

Vastaisku oli onnistunut ja jällellä oli vain haudan puhdistus. Sitä johtamaan oli tullut itse pataljoonamme komentaja, nuori kapteeni. Tavattuani esimieheni taistelun tuoksinassa tuntui hän niin läheiseltä ja toverilliselta. Yhdessä edeten saavuimme Nelosen oikeaan laitaan, missä sain kapteenilta käskyn vyöryttää Nelosen puhtaaksi aina vasempaan sopukkaan asti.

Hauta oli matala, joten kyyryssä juosten suojasimme itseämme sivulta tulevalta tulelta. Kun olin taas yhden suoran juossut ja pysähtynyt hetkeksi kyyryyn, lensi sivusta eräästä kranaattikuopasta käsikranaatti noin 3 metrin päähän eteeni hautaan. Vastausta emme jääneet velkaa. Sinne niitä meni moniaita, mistä me olimme vain yhden saaneet tuloksella, että päästiin yhdyshaudan päähän.

Ajan kulkua en ollut huomannut ennen kuin ilta alkoi hämärtää ja lyhyt talvinen päivä teki loppuaan. Kompuroin taakse päin. Taempaan huomasi uusien miesten tulevan aseisiin. Ajatuksissani kertosin oman tulemiseni Taipaleelle. Nyt olimme me vanhoja, tulossa kesytettyjä. Tunsin ylpeyttä rinnassani, kun näin ympärilleen pälyilevät uudet miehet.

Päivän työ oli päättynyt ja kirkas tähtitaivas osoitti yön jo alkaneen. Kauniin Orionin loistaessa taivaalla hain kysellen komppaniiani lepokorsua ja löytyihän se lopulta. Yksin komppaniastani taisteluhautaan jääneenä kolistelin korsuun kuin kentältä palaava ruumis. Jäämiseni komppaniasta ja ehkä haudan vyörytyksessä sattunut pieni naarmu päässäni oli kantautunut poikieni korviin. Virinnyt keskustelu ilmensi heidän tyydytystään, kun elävänä palasin, sillä he olivat uskoneet minun jo kaatuneen. Vääpelikin oli läsnä ja hänen käytöksensä ei ollut mieltäni lämmittämättä hänen ojentaessaan minulle vielä paketinkin vaimoltani.

Koskaan ei paketti ole ollut niin tervetullut kuin tuona hetkenä. Puhdas ja lämmin alusvaatekerta oli kuin kohtalon minulle ojentama ja paketti herkuineen herätti toivon, että saan vielä kerran palata kotiin.

Onnellisen tietoisina siitä, että Taipale yhä kesti, nukuimme ansaittua unta.

En maar mää sitä tierä!

Kevätkesällä 1940 oli koulutuskeskuksista saapunut nostoväen miehiä mm. Luumäellä olevaan joukko-osastoon. Mutta sinne oli saapunut myöskin AK:n komentaja, joka keulamiehenä harppoi kohti Salpalinjaa, jossa suoritettiin kiireisellä vauhdilla varustustöitä. Polulla tuli vastaan mies ”malli Cajander”, jonka väessäoloa ilmensi ainoastaan vilttihatussa loistava kokardi. Mies paineli ohi tervehtimättä, jolloin AK:n komentaja hänet pysäytti ja ärähti:

— Mikäs mies Te olette, oletteko siviili tai sotilas?

Puhuteltu vastasi yksikantaan ja sanojaan venytäten:

— En maar mää sitä tierä!

Puolustus- ja vapaustaistelujemme historiallisten muistojen ja tapahtumakuvausten ohella kuuluvat Kansa taisteli -lehden laajaan ohjelmapiiriin myös sodan seuraamusten, eri sotakokemusten, eri invalidikysymysten jopa yksityisten ihmiskohtaloiden käsittely ja selvittely. Siten on annettu tilaa seuraavallekin kirjoitukselle, joka kuvailee sodan kolhiman soturin sielullisia vaurioita ja jatkuvia kamppailuja.

Leni Hoffren

IÄKSI MENNYT

NE TULEVAT uudelleen.

Uraa-huuto leikkasi ilmaa korvia vihlovasti. Konepistoolin sarjat ujelsivat pensaikossa aivan pääni tasalla ja piippolakkisten rivistöt lähenivät uhkaavasti. Maa pölysi nikkelin lentäessä. Kuului läjähtävä ääni ja tuskainen huuto: hurjasti huitova vihollinen koustui kaksinkerroin aivan pensaikon eteen.

Vapisevat kädet työnsivät uusia lippaita konepistooliin. Ase sylki kuolemaa piipusta. Pensaikon edessä manttelit levällään ryntäävien kaatuneitten venäläisten kasa suureni.

Kahdet tuskasta, pelosta ja nälästä suurentuneet silmät seurasivat uudelleen taakse vetäytyviä vihollisia helpotusta tuntien. He olivat jo seitsemännen kerran yrittäneet yli aukon. Täytettyjä lippaita oli vielä parikymmentä, joten jonkin aikaa tässä vielä keitetään. Mutta entä sitten?

He olivat joutuneet erilleen joukkoyksiköstään jo tunti sitten sen kiertäessä Muurilan lentokentän vasemmalta ja heidän lähtiessä tunnustelukierrokselle kentän oikealle laidalle. Ja tässä sitä sitten oltiin. Tuli käveltyä keskelle vihollisen joukkoa, näitten ollessa parasta aikaa ryhmittymässä uuteen rynnäkköön.

Mutta kuin kohtalon julmasti leikkiä lyöden, oli juuri sen pensaikon keskellä, johon kaverukset olivat piiloutuneet, iso kasa valmiiksi täytettyjä konepistoolin lippaita. Niitä oli käytetty ja tulokset viruivat nyt tuossa parikymmenen metrin päässä verta vuotavana lihakasana. He olivat ihmisiä. Ehkä heillä oli jossakin perhe. Vaimo, joka odotti mieheltään rintamalta kirjettä. Lapsia, jotka odottivat isää lomalle, riemuitakseen hänen läsnäolostaan.

Vapiseva käsi haparoi taskusta savukkeita. Koukistunut vartalo suoristui hiukan, hiki virtasi kypärän alta ja sai kasvoille likaisia noroja.

Kaveri huohotti vierellä läikähtyäkseen. Hänen silmänsä harhailivat pitkin harvaa männikköä, pakotietä

etsien. Mutta sitä ei ollut. Vain suuri aukio takana ja edessä mittaamaton lentokenttä, varma kuolema. Tämmökö oli loppu? Tähänkö päättyi se retki, joka oli niin sankarillisesti mennyt tähän asti?

Jossakin alitajunnassa välähti rukous, jonka äiti oli lapsena opettanut. Sumentuneissa aivoissa välähti kuin salama, ja samalla kova päänsärky pakotti maanpinnalle. Silmät hakivat kentän laitaa, jossa viholliset arkailematta seisoskelivat ja ilmeisesti suunnittelivat uutta rynnäkköä. Ne tiesivät varmasti, että täällä oli vain kaksi. Kaksi kuolemaan tuomittua miestä. Mutta jotka hukkuvan rotan sitkeydellä pitivät puoliaan.

Savuke suussa sammui. Se oli syytettävä uudestaan. Paljas, naarmuinen käsivarsi koukistui tikun leimahtaessa. Isohko kypärä päässä heilahti ja sai tuskantunteen kaksinkertaiseksi. Nyt alkoivat hermot pettää. Tätä päänsärkyä ei kestäisi kukaan kauan ja pelko kouristi rinnassa. Oli nälkäkin... Tuskin jalat kantaisivat, jos tästä jotenkin juoksuun pääsisi.

Koko mennyt elämä kulki kuin filminauhana silmien editse. — Tuossa juoksi vielä heiveröinen pikku poika koulutietään, pelon vallassa myöhästymisestään. Opettaja oli ankara... saisi nuhteet koko luokan edessä. Se olisi häpeä... Jalat takoivat maantietä... Jo kuului kellon kutsu tunnille... Hengitys tuntui salpautuvan, mutta yhtä aikaa toisten kanssa poika ehti luokkahuoneeseen.

— Tuossa isä hoputti poikaa heinän niitossa. Et saa jäädä jälkeen... Sinun on pysyttävä rinnalla... Jaksathan juosta pitkin metsiäkin... Heiluta, heiluta vaan, kello on vasta puoli viisi. — Itku kurkussa, pelko mielessä selkäsaunasta, viskoi poika viikatetta, aikamiesten työtä. Varvi varvilta kaatui heinikko. Mehevä ruohikko kaartui kauniiseen vanaan, jota isän kylmät silmät silloin tällöin tarkastelivat. Voimat vaivat pojan käsistä kaatuvaan heinikkoon. — Pelko,

se oli ollut ainaisena ajajana pojan elämässä. Se oli saanut hänet suorittamaan tekoja, jotka muuten olisivat jääneet tekemättä. Se oli ajanut häntä nuorukaisena paikasta paikkaan ilman levähdyspaikkaa missään... Ja tähänkö pensaikkoon päättyisi pelokas elämä?

Jälleen ne tulevat. Käsikranaatit lensivät. Jossakin takana pirstoi kuuma rauta puita ja sai soraisen maan lentämään kaverusten päälle.

Kyyneleet sumensivat silmiä, mutta vapisevat kädet vaihtoivat automaattisesti lippaita aseisiin. Kaatuneitten rykelmä suurentui suurenemistaan.

Mutta nyt sattui kaveriin. Pää näytti lentävän hajalleen tukahtuneen huudahduksen kiiriessä pensaikossa. Hän oli sotinut sotansa loppuun... Häntä jäi suremaan vain äiti, jossakin Pohjanmaalla.

Piippolakkiset lähenivät. Kädet eivät tahtoneet saada lipasta vaihtumaan millään... Vielä kerran lauoi kuumentunut teräs hirvittävän sävelensä, ja vääristyneet kasvot aivan pensaikon edessä saivat oudon rauhan hohteen, käsien haparoidessa tyhjää.

Mutta nyt... Lipas ei mennyt paikoilleen millään... Tuossa tulivat jo viholliset... Itkien, selälleen kääntyneenä poika yritti vielä kerran epätoivoisesti työntää lipasta paikoilleen...

Ivallinen huuto ja välkehtivä, pitkä pistin kohosi ilmaan tehdäkseen lopun elämästä, jota vain pelko oli siivittänyt eteenpäin...

*

Kammottava huuto leikkasi pohjoissuomalaisen hotellihuoneen yön hiljaista ilmaa. Vapiseva käsi kurotti vuodepeiton alta hakien lampun katkaisijaa. Leimahdus, ja huoneeseen tulvahti kirkas valo.

Hien valuessa kasvoilta, tukka liimaantuneena märkänä otsalle, nousi vuoteesta vapiseva mies, hakeutui pöydän luo, jossa kaksi täyttä olutpulloa odotti juojaansa. — Lasin lasia vasten kilahdella pulpusti ruskea neste pullosta lasiin, josta ahnas suu ryysti huumaavaa ainetta.

Pelonsekaiset silmät hakivat savukkeita. Tikun leimahdus, ja pieni tulenliekki leikki hetken savukkeen edessä, ennenkuin rauhattomat hermot saivat tupakan tuomaa tyydytystä.

Herkistynyt korva eroitti ohuen seinän takaa puhelimen summerin äänen. Oliko koko hotellin väki herännyt hänen huutoonsa? Vapisevilta huulilta oli purkautua uusi huuto, kun puhelin pöydällä vaimeasti pirahdi.

— Mikä hätänä? — Se oli vahtimestari, jonka naapuri oli soitollaan herättänyt.

— Suokaa anteeksi, näin vain pahaa unta ja siitä johtui huutoni.

— Hyvää yötä!

— Hyvää yötä! — Tärisevä käsi puristi lujasti puhelimen luuria, poskilihakset kiristyivät pelosta.

Lasi lasilta tyhjensi toinen pulloista ja savuke toisensa jälkeen syttyi vapisevien huulien välissä. Punertavat silmät harhailivat rannikkokaupungin katujen öisissä näkymissä. Vain neonvalot eräältä korkealta katolta heijastivat verenkarvaista loistoaan tummahkoon lumipintaan.

Nyt oli kellonkin vasta puoli kolme. Kylmäkin tuntui olevan hiestä märän yöpuvun roikkuessa surkean näköisenä laihan vartalon yllä.

Uni, se oli mennyt. Jo monta viikkoa oli pelkoa tunteva mies heittelehtinyt vuoteellaan unettomuut-

ta potien. Lakkaamaton päänsärky himmensi suorastaan näönkin ja sai huulilta pursuamaan sanoja, joita läheiset joskus käsittämättä kuuntelivat. Tuo aukion yli ryntäävä vihollis-osasto oli jokaoinen vieras miehen unimaailmassa. Vain vahvat lääkkeet pitivät ennen tekoja tehneen kehon pystyssä ja saivat joskus rauhoittavan unenkin silmiin.

— Mutta nyt? Matka liikeasioissa pohjoisesta oli iltajunalla päättynyt, ja mies oli joutunut hotelliin saavuttuaan suoraan pikkujoulun pyörteisiin. Iloinen puheensorina ja helmeilevät lasit pöydillä saivat hänet valtoihinsa. Lasi lasin jälkeen tyhjensi hänen edessä ja hän eli jälleen. Eli sitä elämää, josta lehdet olivat toistakymmentä vuotta sitten kirjoittaneet. Päänsärkykin hävisi, sijalla oli vain sanomattoman hyvänolon tunne.

Pöytäseuralle nousi kukkarosta valokuvia, jotka kertoivat sotilaspukeisesta miehestä. Pojasta ja tytöstä, jotka seisivat eräällä sankarihautausmaalla, marmorisen muistolaaan luona. Siellä lepäsi nuorempi veli, jonka teoista kerrottiin ihmeellisiä tarinoita Talvisodan päiviltä, vaikka hän oli ollutkin vapaaehtoinen, kuusitoista täyttänyt nuorukainen.

Jälleen tärisytti kylmä, vaikka huoneessa oli normaalin lämpö. Hiljaisuuskin hermostutti, ajatukset laukkasivat asiasta toiseen, tekemättä pysyväistä rataa.

Tuli mieleen koti. Vaimo, joka varmasti otti puhelinsoittoa ja pelkäsi lakkaamatta hänen puolestaan. Lapset, poika ja tyttö, jotka odottivat isältä joululahjoja, luvattuja esineitä, joita matkalle lähtiessä oli pyydetty tuomaan. Tytölle vauvanukke ja pojalle... konepistooli. Ase, joka antaisi äänen, kuin oikeakin pyssy ja piippuun syttyisi valo jokaisella liipaimen painalluksella...

Kylmän väritykset kävivät voimakkaammaksi. Paras riisua märkä yöpuku ja pukea ylleen vaatteet. — Kilometri kilometriltä kulki ajatus läpi Kannaksen perääntymisvaiheen — vapisevien käsien pukiessa vaatteita ylle. Olutpulloistakin jo toinen oli tyhjä ja savukkeet kohta lopussa. — Jälleen astui pelko mieleen. Päätäkin vihloi kummasti, kuin veitsellä leikaten.

Mitä sanoisi työnantaja? Matka, jolle liike oli hänet laittanut, oli nyt keskeytynyt. Kaupanteosta ei tässä kunnossa voinut tulla mitään, ja joulumyynti, josta itse olin puhunut paljon ja josta työnantajani odotti vielä enemmän, oli mennyttä. — Työpaikkani menettäisin tietenkin. Kuka nyt sekaisin menevää miestä voisi pitää.

Vapisevat kädet kaatoivat jälleen olutta lasiin, ahaat huulet ahmivat ruskeaa nestettä. Savuke syttyi. Pelosta tärisevä mies istui puetuna ja tuijotti pimeää katunäkymää öisestä huoneesta. — Yksin, aina vain yksin, kuten rintaman pensaikossakin.

Pelko kalvoi mieltä, pelko perheestä, tulevaisuudesta. Kuinka kävisi lastenkin?

Tuhkakuppi pöydällä täyttyi lakkaamattomasta polttamisesta. Huonekin tuntui ahdistavan ja kello näytti vasta vähän yli neljää...

Vielä lasillinen, savuke suuhun ja silmät painuivat hetkeksi kiinni. Mutta ne tulivat jälleen.

Vääristyneitten kasvojen armeija lähestyi joka taholta. Konepistoolisarjat rätsivät korvissa, ja jostakin tuntui kuuluvan kuolevan kaverin tukahtunut huudahdus. — Värisevä mies ponnahti tuolista ylös.

Mutta huonehan olikin tyhjä. — Pelko tuli kahta kovempana, seinät tuntuivat suorastaan kallistuvan päälle. Yöpöydällä oleva raamattu näytti liikkuvan itsestään —. Ulos! Täältä oli päästävä pois! Jonnekin, jossa oli ihmisiä, vaikka vain nähdäkseen valveilla olevan, elävän ihmisen eikä noita haamuja, jotka joka paikasta tuijottivat ivaten ja pilkatun, kuin julistaen: sinä olet meidän.

Hiljaa rapsahti oven lukko ja ovi aukeni. Öinen hotellin käytävä oli tyhjä. Hiipivin askelin kulki vapiseva olento kohden vastapäistä ovea. Arka koputus, johon kuului liikettä sisäpuolelta. Rapsahdus ja ovi-aukossa seisoi yöpukuinen tumma nuorukainen, joka istui hänen pöydässään illalla.

— En saanut unta... Ne vainoavat jälleen... Konepistoolin luotia tulee, jotta korvissa suhisee.

— Minä taas olin merellä ja pikku tyttöni tuli hakemaan... Saakeli, minä ostan jouluaattona vähän paketteja ja menen sitten vasta kotiin... Tämä on yhtä hiivattia koko elämä... Otaako lasista... Minä olen tässä jo istunut tunnin verran ja... pelännyt itseäni.

Siinä pehmeään lepotuoliin vajonneena, alkoholilasi kädessä tuntui jälleen turvalliselta. Tuossa oli elävä, puhuva ihminen eikä mikään mielikuvituksen tuoma haamuolento. Hänkin oli rikkonut elämää vastaan. Tuottanut kenties onnettomuutta perheelleen, mutta se oli vielä korjattavissa. Hän oli terve, voimakas ja hauskan näköinen, hän pääsisi pitkälle.

Karvas juoma poltti kurkkua, mutta se myös kirjasti hetkeksi aivot ja sai kovan päänsäryn lakkaa-

maan. Mutta se oli tuleva, aivan samoin kuin aukion yli hyökkäävät piippolakkisetkin. — Aamutunnit alkoivat olla käsillä kahden miehen istuessa mitään puhumatta. Savuke toisensa jälkeen paloi tuhkaksi, paloi kuin elämäkin. Lasi tyhjени hitaasti kuin elämän kipinää ylläpitäen. —

*

Vain neljä päivää jouluuun.

Vieraat poliisit olivat tuoneet vapisevan olennon vieraasta kaupungista kotiin vaimon kutsumana. — Tuossa olivat tutut seinät. Tutut maalaukset riippuivat seinillä, mutta jokaisesta paikasta näyttivät parhaitet kasvat kurkkivan, ja pitkä pistin välähтели etsien. — Ja nyt se pisti. Pisti, että koko vartalon läpi kävi salaman tavoin viiltävä kipu. Päälaki tuntui lentävän hajalleen, vääristyneitten kasvojen tullessa yhä lähemmäksi. — Lipas ei mennyt millään paikoilleen. Takana aukio ja edessä mittaamaton lentokenttä...

*

Ison sairaalan yksinäistä huonetta kiersi olento, kumaraisena ja kädet koukussa, kuin asetta pitäen, silmissä mieluinen kimallus, veti hiipiviä askeleita seinältä seinälle.

— Jouluyö, Juhlayö... lauloi poika ja tyttö kirkkain äänin kynttilöitten valossa. Lahjapaketit odottivat jakamista, mutta jotakin puuttui.

Pöydän ääressä valkoisella liinalla, hopeisen kynttelikön juurella sormeili vaalea vaimo itkusta turvonnein silmin Sodan 1941—1945 muistomitalin sini-alkoraitaista nauhaa. Kuusitoista joulua, ne olivat iäksi menneet.

'' P H I L I P ''

- P U H E L I N P Ö Y T Ä
- R A D I O P Ö Y T Ä
- T E L E V I S I O P Ö Y T Ä
- '' P I K K U P Ö Y T I Ä '' eri tarkoituksiin

120x68 cm mahonkia . . . 15.225:—
bangkok-teakia 17.400:—

68x68 cm mahonkia . . . 11.600:—
bangkok-teakia 12.950:—

68x38 cm mahonkia . . . 8.700:—
bangkok-teakia 9.600:—

HUONEKALUOSASTO 5. KERROS

S T O C K M A N N

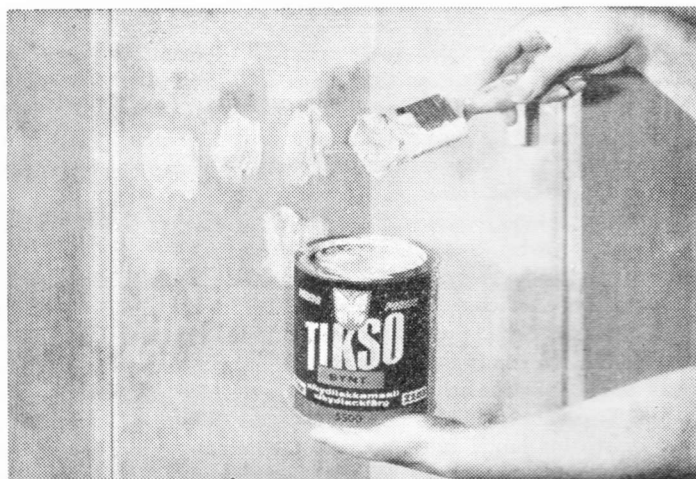

Nyt maalataan uudella mukavalla möykkymenetelmällä

PERHO TIKSO SYNT. alkydilakkamaali

on uusi tikstrooppinen (hyttelömäinen) sisä- ja ulkomaali, joka tekee maalaustyön yllättävän helpoksi ja joutuisaksi.

Perho Tikso Synt. ei tipu, ei valu, eikä kuivu ryppyyn paksunakaan kerroksena. Maalattessa sitä nostetaan siveltimellä kokkelina sinne tänne pintaan. Lisäksi itse sivelykin on vaivatonta ja joutuisaa — Tikso Synt. luistaa kevyesti, tasoittuu helposti ja kuivuu nopeasti.

Perho Tikso Syntin välikkyvä väripinta kestää hyvin kulutusta ja säänvaihteluita, sisällä ja ulkona, huonekaluissa, puutarhakalusteissa, leikkikaluissa, veneen kyljissä... 5 vaaleata, nykyaikaista pastellisävyä ja lisää voidaan sävyttää valkoisesta Perho SYNT. emaljilla.

SUOMEN VÄRI- JA VERNISSETEHDAS OY.

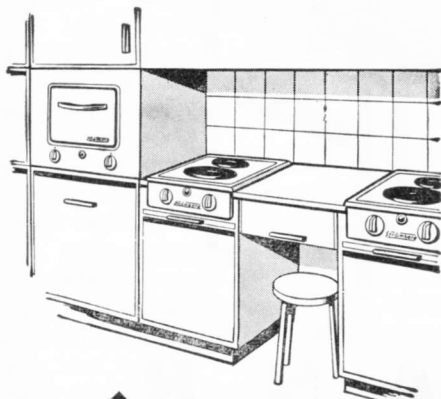
E. ESPLANAADIK. 8, HELSINKI, PUH. 11 851

Strömberg

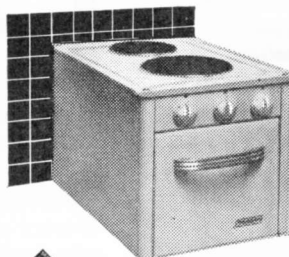
- sähköliesi keittää Teille vapaa-aikaa

Kevään sähköliesivalikoimassamme on nyt runsaasti valinnan varaa; siinä on sopiva sähköliesi jokaiselle tarvitsijalle. Kaikki liedet ovat vankkarakenteisia, kauttaaltaan emaloituja ja niissä on otettu huomioon liesitekniikan viimeisimmät saavutukset — mm. tasaisesti paistava termostaattisäätöinen uuni ja kaikki keittolevyt pikalevyjä — joiden ansiosta ne keittävät ja paistavat nopeasti, säästäten sähköä ja perheinemännän aikaa.

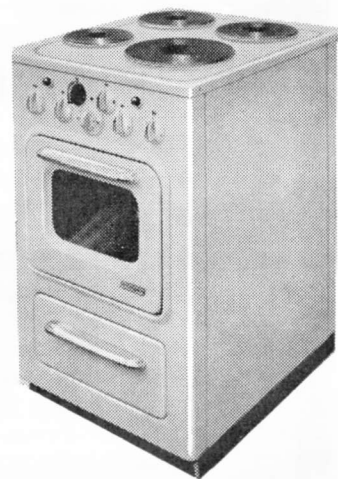
Strömberg-talouseliesien suuresta valikoimasta löydätte myös todellisen loistomallin, jonka varusteisiin kuuluvat käytännöllisesti katsoen kaikki nykyaikaisen sähköliesitekniikan tuntemat mukavuudet — lasiikkunasta — kellokattaisijaan. ▶

Yhdistelmäliesi — erilliset keittolevyryhmät ja uuni — mahdollistaa uuden suuntauksen keittiön sisustamisessa.

Strömberg-pienoliesi, 2 tasopikalevyä ja paistinuuni tai I tasoja I kierrukkapikalevy ja paistinuuni. Pienikokoinen nopea ja huokea liesi pieneen talouteen kesämökille tai apuliedeksi. Liedelle saatavana myös tyylikäs metallinen aluskaappi.

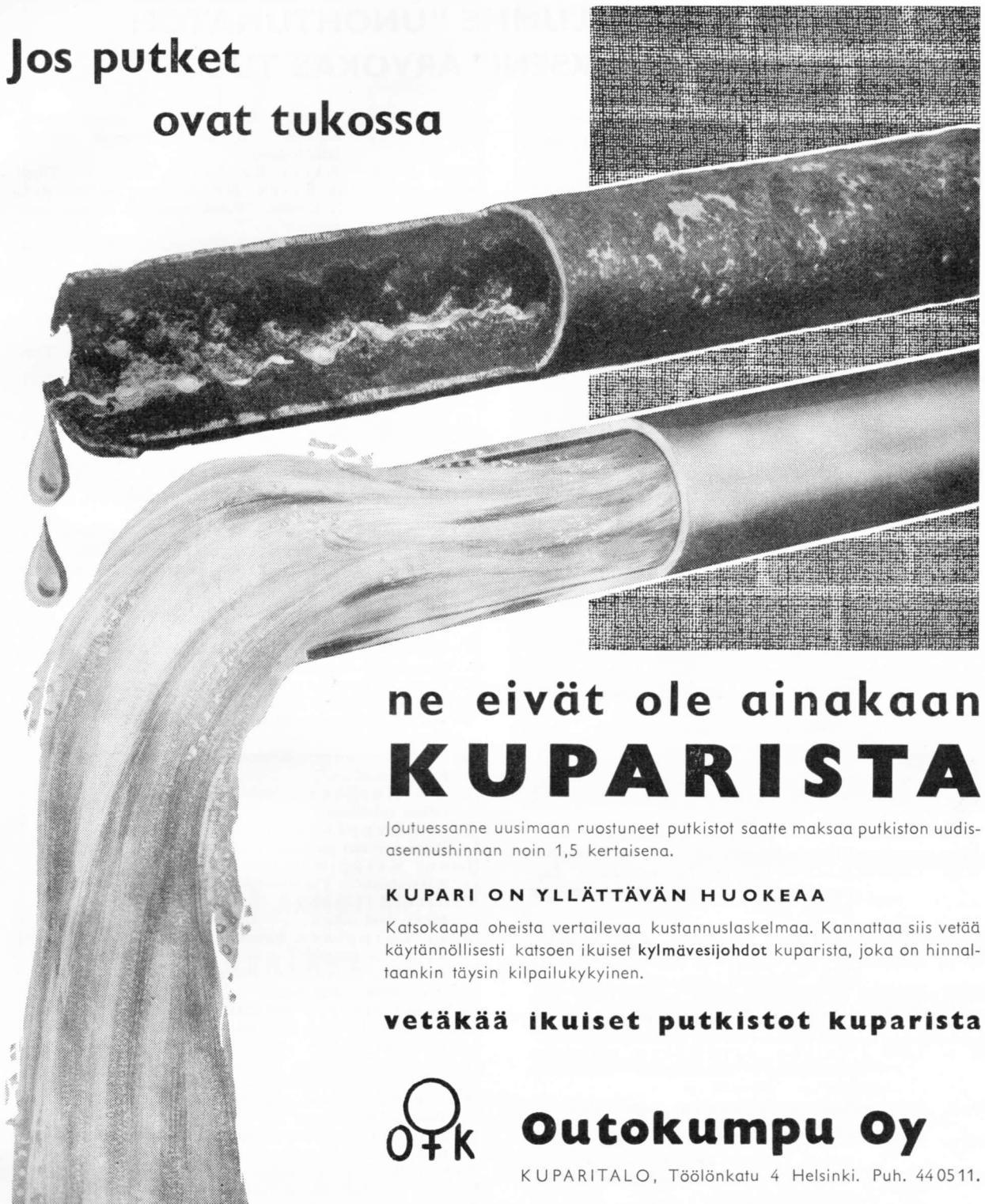
Pistäytykää alan liikkeissä tutustumassa uutuksiimme.

Oy Strömberg Ab

1889 — 1959

Helsinki—Kouvola—Kuopio—Oulu
—Pori—Tampere—Turku—Vaasa.
Tehtaat Helsingissä ja Vaasassa.

**Jos putket
ovat tukossa**

ne eivät ole ainakaan **KUPARISTA**

Joutuessanne uusimaan ruostuneet putkistot saatte maksaa putkiston uudisasennushinnan noin 1,5 kertaisena.

KUPARI ON YLLÄTTÄVÄN HUOKEAA

Katsokaapa oheista vertailevaa kustannuslaskelmaa. Kannattaa siis vetää käytännöllisesti katsoen ikuiset kylmävesijohdot kuparista, joka on hinnaltaankin täysin kilpailukyinen.

vetäkää ikuiset putkistot kuparista

Outokumpu Oy

KUPARITALO, Töölönkatu 4 Helsinki. Puh. 440511.

Hintaesimerkki:

OMAKOTITALO,

jossa pohjan pinta-ala 65 m²; 5 h + k, joista 2 h + k ensimmäisessä kerroksessa ja makuuhuoneet kylpyhuoneineen vinttikerroksessa.

	Kuparista	Raudasta
Putket	10.080:—	7.310:—
Lisätarvikkeet:		
liitoskappaleet, perusventtiilit ym.	2.650:—	5.120:—
Asennus	13.400:—	11.400:—
Eristys	8.000:—	8.000:—
Yleiskustannukset	8.700:—	7.400:—
	42.830:—	39.230:—

Kustannusero, joka on mitättömän pieni, tulee takaisin jo muutamassa vuodessa poisjäävinä korjauskustannuksina.

KIRJOITUSKILPAILUMME "UNOHTUMATON SOTAKOKEMUKSENI" ARVOKAS TULOS

Osanotto viime marras-joulukuun numerossamme julkaistuun suureen kirjoituskilpailuumme on ollut odottamattoman runsas. Lehtemme pyytää saada esittää tämän johdosta parhaimmat kiitoksensa jokaiselle osanottajalle. Kilpailu on täten tuottanut jälleen erittäin arvokasta tieto- ja muistelmia-aineistoa sotiemme arkistoihin.

Koska osaanottavien kirjoitusten lukumäärä kohosi yllättävän suureksi, — kirjoituksia oli tasan 250 —, päätti lehtemme toimituskunta lisätä palkintojen lukumäärän 22:sta 50:een. Kirjoitusten keskitaso oli sisällöltään sekä muodolliseltakin puolelta tyydyttävä, ja hyvien kirjoitusten määrä oli paljon suurempi kuin palkintoja voitiin jakaa.

Aikaa myöten on lähes kaikilla kirjoituksilla — palkitsemattomillakin — mahdollisuus tulla lehdesämme julkaistuksi ja saada kirjoituspalkkio.

Kaikki kirjoitukset tullaan säilyttämään ja luovuttamaan aikanaan Sota-arkistoon arvokkaana aineistona jälkipolvienkin tutkittaviksi.

Palkinnot jakautuivat seuraavasti:

1. p. 40.000:— Ensio Henttonen, pankkivirkailija, Helsinki, "Taistelu Somerista".
2. p. 25.000:— Vilho Oksa, musiikkirehtööri, Kouvolaa, "Kuvaus tammikuun 8. pn taistelusta 1942".
3. p. 15.000:— Reino Simonen, majuri, Turku "Unohtunut".
4. p. 5.000:— Sulo Pasanen, Kuuloonkylä "Operaatio Hirvenliha".
5. p. 5.000:— E. V. Takkunen, kapteeni evp, Inari "Kävin tuonelan porteilla".
6. p. 5.000:— Veikko Jokela, sahanhoitaja, Heinola, "Kituva nuotio".
7. p. 5.000:— Sulo Pasanen, Kuuloonkylä, "Kaksintaistelu".
8. p. 1.400:— Olavi Venesoja, työntutkija, Lappeenranta, "Vuosalmen torjuntataisteluissa kesällä 1944".
9. p. 1.400:— Lauri Lamminpää, metsänhoitaja, Herttoniemi, "Itsenäisyyspäivän ihme".
10. p. 1.400:— Mauri Ahtosalo, ylivääpeli, Hamina, "Sivistystä jakamassa".
11. p. 1.400:— K. A. Hepouro, kapteeni evp, Tuovilanlahti, "Tulenjohtue jalkaväen taistelussa".
12. p. 1.400:— Veikko Savolainen, piiriesimies, Savonlinna, "Unohtumaton sotaelämäyksenä".
13. p. 1.400:— Reino Himanen, maanviljelijä, Jämsä, "Arvet".
14. p. 1.400:— Olavi Blomqvist, maanviljelijä, Jyrinki, "Elämäni pistimen kärjessä".
15. p. 1.400:— Veikko Jokela, sahanhoitaja, Heinola, "Yksinpuhelu".
16. p. 1.400:— Erkki V. Ikävalko, työmies, Imatrankoski, "Eräskin päivä heinäkuuta 1944".
17. p. 1.400:— Keijo Katajainen, kapteeni evp, Helsinki, "Vastahyökkäys Vuosalmella 1944".
18. p. 1.000:— Martti Harvio, sahateknikko, Oulu, "Vuoden pituinen vuorokausi".
19. p. 1.000:— Onni Kuuluvainen, lentomestari evp, Pori, "Pommitus".
20. p. 1.000:— Veikko Halme, Helsinki, "Tulikaste Raatokukkulalla".
21. p. 1.000:— Väinö Kytöharju, laitosmies, Kauhajoki, "Soturin kohtalo".

22. p. 1.000:— Uno Miettinen, rajaylikersantti, Kuhmo, "15. Rajakomppanian mukana Jatkosodassa".
23. p. 1.000:— Karri Korkeala, lääket. lis. Töysä ja Raine Hynninen, sotilasmestari, Riihimäki, "Valokuvaslento Vienanmeren rannalle".
24. p. 1.000:— Olli Niiranen, rakennusmestari, Vaasa, "Sinnehan se on mentävä".
25. p. 1.000:— Karl G. Pyökäri, varatuomari, Helsinki, "Ravanmäki — minun kokemanani".
26. p. 1.000:— A. Ojala, everstiluutn. evp, Valkeakoski, "Vastaisku Viipurissa".
27. p. 1.000:— Joppe Karhunen, everstiluutn. Tampere, "Kuolemalla oli siivet".
28. p. 1.000:— Urho Ylitalo, alikersantti, Pello "Kaukopartio".
29. p. 1.000:— Urpo Arhosuo, Mikkeli, "Vihollisen hyökkäys muutti tehtävän".
30. p. 1.000:— Erik Boström, palopäällikkö, Oulu, "Harjuniemen päiviä".
31. p. 1.000:— Einari Ahola, rautatieläinen, Toijala, "Eräs aamuhetäys Ostassa".
32. p. 1.000:— Eino Lehtoranta, maanviljelijä, Vimpeli, "Uskotko Sinä Jumalaan".

Seuraavat kirjoittajat saivat lehtemme vuosikerran lahjakortin.

- Reino Penttinen, majuri evp, Joensuu "Varusmiesjoukko tulikasteessa".
 Erkki Keskinen, ylietsivä, Tampere "Murokallio—Leitimojärvi".
 Vilho Piirainen, kirvesmies, Lapinlahti "Kun aisat rusahti poikki".
 Yrjö Kohonen, sotilaspastori, Helsinki "Mursula".
 Olli Niiranen, rakennusmestari, Vaasa "Edestakaisin".
 Toivo Korhonen, luutnantti, Kuhmo "Olkaa uskollisia".
 Erkki Leppänen, ylikersantti, Hämeenlinna "Pätkä sotilaan päiväkirjasta".
 Jonni Karppinen, muurari, Sodankylä "Kaksintaistelu Ylä-Sommeella".
 Pentti A. Oksanen, fil. kand., Mäntyharju "Mitäs tässä oikein...".
 Arvo Karppinen, hienomekanikko, Westend "Vaiennettu pst-tykki".
 Nimimerkki "Aatamin vaimo". Lehtopää. Pyydetään ilmoittamaan oikea nimi.
 "Vuorokauden kuva kotirintamalta".
 Antti Kyllönen, liikenneöitsijä, Kuhmo "Kohtalon yö".
 Toivo Korhonen, luutnantti, Kuhmo "Eläinsuojelua vanginsieppauksessa".
 Aatos Pärnänen, maanviljelijä, Rantasalmi "Viimeiseen mieheen".
 Pentti Hiunu, maanviljelijä, Haapajärvi "Elämä sekunnin osien varassa".
 Erkki Kaita, vaihdemies, Lappeenranta "Yksi päivä Muolaan kirkolla".
 Jaakko Flink, kirvesmies, Sumiainen "Kojola tiesi kohtalonsa".
 Armas Aikio, maanviljelijä, Kuusamo "Veljen viimeinen katse".

SOTILASPUKIMIA

5 kk. maksuajalla. Terylen housuja m/58 pukuun.

SIVIILI- ja VIRKAPUKIMO

N. HÄKKINEN P. Roobertink. 5 puh. 665577 Hki.

pitää
joka
säässä

KUMITEOLLISUUS OY TAMPERE

LUOVUTA VERTA
PELASTA IHMISHENKI

Suomen Punaisen Ristin Veripalvelu

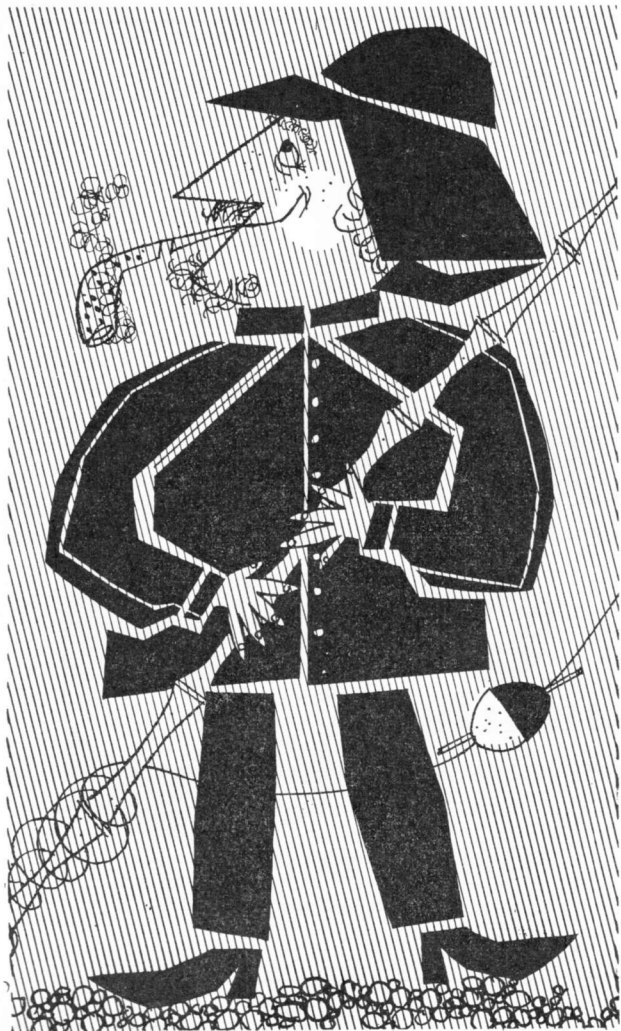
ARMEIJAN

SUURHANKKIJA

SATARAUTA OY

P O R I

Porin Säästöpankki

**Metsiin — pelloille — kalavesille
ulos kaatosateellakin**

NOKIAN VILLE-SADEPUVUSSA

VILLE-sadepuku suojaa omistajansa kiireestä kanta-
pähän. Se on notkea, kevyt, kestävä ja käytännöllinen
VILLE-sadepuvussa käy liikkuminen kevyen vaivattomasti.

Normaalikoot n:o 46—54 takki 2.100:—

» 56—58 » 2.200:—

» 46—54 housut 1.500:—

» 56—58 » 1.600:—

**Hankkikaa Tekin "sadevakuutus" — hankkikaa
VILLE-SADEPUKU!**

*Suomen Kumitehdas
Osakeyhtiö*

NOKIA

Mikä onkaan ihanampaa
kuin höyryävän kuuma

LIHALIEMI

huurteisena talvipäivänä!

MARJA JA SÄILYKE OY

Turku — Soratie

OY A.F. AALTONEN

TURKU — YLIOPISTONKATU 20 — PUH. 20191 SARJA

HAMBURGER BÖRS

I-LK. HOTELLI JA RAVINTOLA

Turku — Kauppiaskatu 6 — Puh. 20861

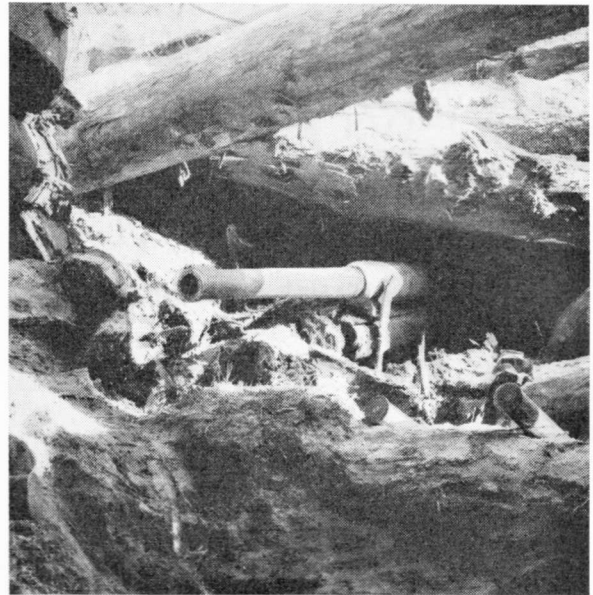
SARPI OY

P O R I

ALOY-tuote

Tekstiilivalmisteita
AUG. LIPSANEN OY

Pori

Kansikuva

Tukikohtansa nimen mukaan sai sitä puolustava panssarintorjuntatykkikin Korpiselässä nimekseen "Pillin piiska". Mitä vastustaja on piiskan vaihtamiseksi tehnyt, siitä puhuu kuva puolestaan.

Kaskukilpailu

Maaliskuun 31. p:nä päättyneeseen suureen kaskukilpailuumme lähetti 173 osanottajaa n. 700 kaskua. Kilpailun tulos julkaistaan 15.6.1959 ilmestyvässä kesä—heinäkuun numerossa.

"Kohtalon saatto" ja "Sissien sotaa"

Matti Mikkolan kirjoituksen "Kohtalon saatto" IV osa julkaistaan tuokokuun numerossamme, samoin V. Arrelan "Sissien sotaa" II osa.

NUMERO 4:n KIRJOITUKSET

Veikko Moilanen

MYÖ EI LÄHETÄ TAPPELEMATTA 97

U. A. Ottonen

TEIKARINSAARTA VALTAAMASSA ELO-
KUUSSA 1941 II 103

Henrik J. Vuokkola

KUIN MYRSKYTUULI 107

Reino Kalervo

IV ARMEIJAKUNNAN VAIHEITA TALVI-
SODASSA 109

Niilo Kenjakka

TAIPALEENJOELLA TAMMIKUUN LOPULLA
1940 II 116

Leni Hoffren

IÄKSI MENNYT 121

Aikakauslehdessä "Kansa taisteli -miehet kertovat" julkaistujen kirjoitusten, karttojen ja piirrosten osittainenkin lainaaminen ja julkaiseminen on kielletty ilman toimituksen lupaa.

Onnittelu

SOTAINVALIDI – ADRESSILLA

on huomaavaisuuden osoitus, joka aina muistetaan.

Adresseja saatte pankeista, osuuskassoista, kirja- ja paperikaupoista, osastoistamme kautta maan sekä suoraan meiltä.

SOTAINVALIDIEN VELJESLIITTO

Kukkaisrahasto

HELSINKI, Kasarmikatu 34 A Puhelimet 669008 ja 627366

HAVI- hiutalesaippua

on parasta pesusaippuaa hiutalemuodossa, tarkoitettu erityisesti pesukonekäyttöön.

8 pesua tavallisella pesukoneella — 6:25 pesulta — huokeaa!

Puhdas pesusaippua — ei aiheuta ihottumia.

Erittäin tehokas kirkaste

200 gramman paketti 50:—

Pesuun on saippua paras

HAVIN OY

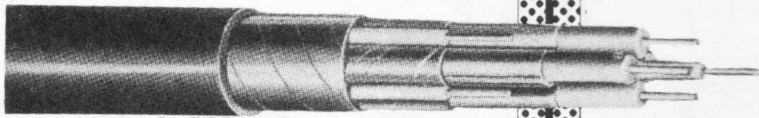
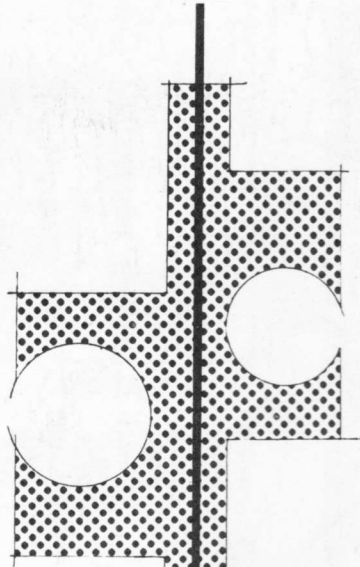
Leijona
PUKUJEN KUNINGAS

**YHTYNEET
PUKUTEHTAAT OY**

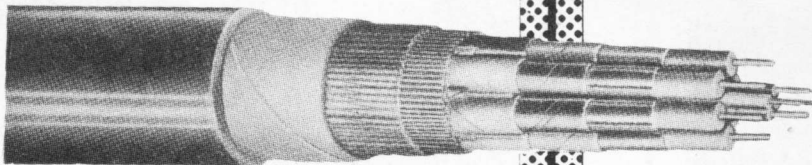
TAMPERE

PÖYTYÄ
KENNA VEIKKO
0643 KT

4-putkinen pienoiskoaksiaalikaapeli

6-putkinen yhdistetty pienoiskoaksiaali- ja verkkoryhmäkaapeli

Taloudellisen ratkaisun avain

Pitkä askel

kohti teleyhteyksien käytännöllistä ja taloudellista ratkaisua.

Vaahtopolyeteeni-eristeiset pienoiskoaksiaalikaapelit aikaansaavat tämän...

Yksi ainoa putkipari välittää 300 puhelua taajuusalueella 60-1300 kHz.

Yksinkertainen asennus, alhaiset hankinta- ja käyttökustannukset

Toimitamme myös valmiiksi asennettuina

SUOMEN KAAPELITEHDAS OSAKEYHTIÖ